

GA - 27

Д-Р РУДОЛФ ЩАЙНЕР

Д-Р РУДОЛФ ЩАЙНЕР

Д-Р ИТА ВЕГМАН

ОСНОВИ

НА ЕДНО РАЗШИРЕНО

ЛЕЧЕБНО ИЗКУСТВО

превод от немски: ДИМО ДАСКАЛОВ

НЕРЕДАКТИРАН ПРЕВОД

изготвил: ПЕТЪР ИВАНОВ РАЙЧЕВ – сканиран от копие

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	СТР.
Предговор.....	3
1. Истинското познание на човешкото същество като основа на медицинското изкуство.....	4
2. Защо се разболява човек ?	11
3. Явленията на живота.....	14
4. За същността на усещания организъм.....	17
5. Растение, животно и човек.....	19
6. Кръв и нерви.....	22
7. Същността на лечебните действия.....	25
8. Дейности в човешкия организъм. Daibetes mellitus.....	27
9. Ролята на белтъка в човешкия организъм и албуминурията.....	30
10. Ролята на мазнината в човешкия организъм и измамните локални симптомни комплекси.....	32
11. Изграждането на човешкото тяло и подаграта.....	34
12. Строеж на човешкото тяло и процесът на отделянето.....	37
13. За същността на боледуването и на лечението.....	39
14. За начина на мислене в терапията.....	42
15. Метод на лечението.....	45
16. Познание на лечебните средства.....	47
17. Познание на веществата като основа на познанието на лечебните средства.....	50
18. Лечебна евритмия.....	52
19. Характерни случаи на заболяване.....	54
20. Типични лечебни средства.....	71
21. Послесловие.....	76

ПРЕДГОВОР КЪМ ПЪРВОТО ИЗДАНИЕ

Учителят, Ръководителят и Приятелят, Рудолф Щайнер, не е вече между живите. Едно тежко заболяване, началото на което се дължеше на едно физическо изтощение, ни го отне. Насред работата той трябваше да легне на легло. Неговите сили, които той беше дарил така изобилно, така неограничено на дейността в Антропософското Общество, не достигаха вече за побеждаване на неговата болест. И всички които го обичаха и почитаха, трябваше да изпитат извънредно голямата болка, че обичаният от толкова много хора човек, който можа да помогне на толкова много хора, трябваше да остави съдбата да царува при него, знаейки добре, че тук нещата се ръководиха от по-висши Същества.

Плодът на една съвместна работа бе изложен в тази малка книга.

Учението на Антропософията, което представлява една златна мина от подбуди именно за медицинската наука, аз го приех без остатъчно и намерих в него един извор на мъдрост, от който човек можеше да черпи неуморно и който може да освети да реши много, днес още нерешени проблеми на медицината. Така между Рудолф Щайнер и мене се роди една активна съвместна работа за медицински познания, която се задълбочи особено много през последните две години, така щото можа да стане възможно и да се осъществи едно общо написване на една книга. Рудолф Щайнер постоянно се стремеше - и тук аз проявих най-пълно разбиране към него - да възобнови старата същност на мистериите и да направи тя да се влее в медицината. Защото от най-древни времена тази същност на мистериите е била в най-тясна връзка с лечебното изкуство, и добиването на духовни познания е било свързано с лечението. Ние не трябваше да подценим научната медицина по един дилетантски и непосреден начин; *тя бе напълно призната*. Важното беше обаче това, да прибавим към съществуващото онова, което може да се получи от духовното познание като средство за разбиране процесите на заболяване и лечение. Самопонятно е, че не трябваше да оживее отново психическият инстинктивен подход на древните мистерии, а един такъв подход, който да отговаря напълно на вече изцяло развитото и издигнато до духовното модерно съзнание.

Така бяха положени първите начала и основаният от мене клинично-терапевтичен Институт в Арлесхайм даде практическите основи за изложените тук теории. Направен бе опит да бъдат показани пътища за лечебното изкуство на онези, които желаят едно разширение на техните медицински познания в посочения тук смисъл.

Ние имаме намерението, тази малка книга да бъде последвана от още една, която да бъде плод на нашата обща работа. За съжаление това не беше вече възможно. Въпреки това аз възнамерявам, от многото под-

буди и бележки, които притежавам, да напиша един втори, а може би също и един трети том. - Нека обаче този първи том, бе коригиран от него с радост и вътрешно задоволство три дни преди смъртта на Рудолф Щайнер, да намери своя път при всички онези, които от загадките на живота се стремят да стигнат до разбиране на живота в неговото велико-
лепие и величие.

Арлесхайм - Дорнах, септември 1925 г.
Д-р мед. ИТА ВЕГМАН

1. ИСТИНСКОТО ПОЗНАНИЕ НА ЧОВЕШКОТО СЪЩЕСТВО КАТО ОСНОВА НА МЕДИЦИНСКОТО ИЗКУСТВО

В тази книга се посочват нови възможности за лекарското знание и умение. Върху изнесеното тук ще се съди правилно само тогава, когато човек може да вникне в гледните точки, които служеха като ръководство, когато се родиха медицинските възгледи, за които се говори тук.

Тук не се касае за някаква опозиция против медицината, която работи с признатите научни методи на настоящето. Ние признаваме напълно тази медицина в нейните принципи. И сме на мнение, че даденото от нас може да бъде приложено в лечебното изкуство само от онзи, който може да бъде напълно лекар в смисъла на тези принципи. Обаче към това, което може да се знае върху човека с признатите днес научни методи, ние прибавяме по-нататъшни познания, които могат да бъдат намерени чрез други методи, и затова се виждаме принудени, изхождайки от това *разширено* познание на света и на човека, да работим също за едно разширение на медицинското изкуство. Признатата медицина не може всъщност да направи някакво възражение против това, което ние изнасяме, тъй като ние не я отричаме. Само онзи, който желае не само неговото знание да бъде признато, но освен това предявява претенцията, че не трябва да се говори за никакво познание, което надвишава неговото, той може да отхвърли предварително нашия опит.

Разширението на познанието върху света и човека ние виждаме в основаната от Рудолф Щайнер *Антропософия*. Към познанието на *физическия* човек, което може да се добие чрез съвременните методи на естествената наука, тя прибавя познанието за *духовния* човек. Тя не преминава чрез просто размишление от познания на физическото до такива на духовното. По този път човек се вижда само поставен пред повече или по-малко добре измислени хипотези, за които никой не може да докаже, че те имат някакво съответствие в действителността.

Преди да се изкаже върху духовното, Антропософията развива методите, които я оправдават да прави такива изказвания. За да добие човек едно разбиране за тези методи, нека помисли върху следното: *всички резу-*

лтации на признатата днес естествена наука са добити всъщност от впечатленията на човешките сетива. Защото макар в експеримента или в наблюдението човекът да разширява с инструментите това, което сетивата могат да дадат, чрез това не се прибавя нещо *съществено* ново към опита върху света, в който човекът живее чрез своите сетива. Но също и чрез мисленето, доколкото то действа при изследването на физическия свят, не се прибавя нищо ново към даденото чрез сетивата. Мисленето комбинира, анализира и т.н. впечатленията на сетивата, за да стигне до закони (природни закони); *обаче изследвателят на сетивния свят трябва да си каже: това мислене, което извира от мене, не прибавя нещо действително към действителността на сетивния свят.* Обаче положението се изменя веднага, когато не спираме при мисленето, докато човекът стига първо чрез живота и възпитанието. Той може да усили, да укрепи това мислене в себе си. Човек може да постави в центъра на съзнанието прости, лесно обозрими мисли и след това, изключвайки всички други мисли, да насочи и държи силата на душата върху такива представи. Както един мускул се усилва, когато постоянно и отново се напруга в посоката на същата сила, така се усилва и психическата сила по отношение на онази област, която царува в мисленето, когато прави упражнения по посочения начин. Трябва да подчертаем, на основата на тези упражнения трябва да стоят прости, лесно обозрими мисли. Защото през времето, когато прави такива упражнения, душата не трябва да бъде изложена на никакви влияния на нещо полусъзнателно или напълно несъзнателно. (Тук ние можем да дадем само принципа на такива упражнения; *едно подробно описа ние и упътване, как трябва да се правят по отделно такива упражнения, се намира в книгите на Рудолф Щайнер "Как се добиват познания за по-висшите светове", "Тайната Наука" и в други антропософски книги*.*) (*Книгите на Рудолф Щайнер са издадени във Философско-Антропософското Издателство при Гьотеанума в Дорнах (Швейцария)/.

Близко е до ума да се направи възражението, че някой, който се отдава така с цялата сила на определени, поставени в центъра на съзнанието мисли, е изложен на всевъзможни самовнушения и тем подобни, и че той навлиза просто в областта на своето въображение. Обаче Антропософията показва същевременно, как трябва да протичат упражненията, за да отпадне това въображение. Тя показва, как през време на упражнението човек върви напред в своето съзнание по един напълно разсъдлив начин както при решението на една аритметическа или геометрическа задача. Както в математиката съзнанието не може да се отклони никъде в несъзнателното, така и през време на горепосоченото упражняване не

може да му се случи нещо подобно, ако той правилно спазва указанията на Антропософията.

Преследвайки това упражняване човек стига до едно укрепване на *силата на мисленето*, за което по-рано не е имал никакво предчувствие. Той чувства в себе си царуващата сила на мисленето като едно ново съдържание на неговото човешко същество. И едновременно с това съдържание на собственото човешко същество се разкрива едно съдържание на света, което човек по-рано може би е предчувствувал, но не го е познавал чрез опит. Когато в моменти на самонаблюдение насочваме поглед върху обикновеното мислене, ние намираме мислите сянькообразни, бледи в сравнение с впечатленията, които сетивата дават. Това, което човек възприема сега в укрепналата сила на мисленето, съвсем не е бледо и сянькообразно; *то е пълно със съдържание, конкретно-образно; то притежава една много по-интензивна действителност отколкото съдържанието на сетивните впечатления*. За човека изгрява един нов свят, когато е разширил по посочения начин силата на своята възприемателна способност. Когато човек се научава да възприема в този свят, както по-рано можеше да възприема само в сетивния свят, на него му става ясно, че всички природни закони, които по-рано е познавал, вадят *само във физическия свят; и че същността на света, в който сега е навлязъл, се състои в това, че неговите закони са други, даже противоположни на тези на физическия свят*. В този свят не важи законът на притегателната сила на Земята, а обратно, явява се една сила, която действа не от центъра на Земята навън, а действа обратно така, че нейната посока върви от окръжността на вселената към центъра на Земята. Съответното важи и за другите сили на физическия свят.

В Антропософията добита чрез упражнение способност на човека да вижда този свят се нарича *имагинативна сила на познанието*. Тя се нарича *имагинативна* не поради това, че имаме работа с "въображения", а защото съдържанието на съзнанието е изпълнено не със сянькообразни мисли, а с образи (*имагинация - образно виждане*). И както чрез възприятието на сетивата човек се чувства в непосредствено изживяване на една действителност, така е също и в психическата дейност на имагинативното познание. Светът, към който се отнася това познание, е наречен Антропософия *етерен свят*. Тук не се касае за хипотетичния етер на съвременната физика, а за нещо действително духовно виждано. Това име е дадено в съгласие с по-стари инстинктивни предчувствия нямат вече никаква познавателна стойност в сравнение с това, което понастоящем може да бъде ясно познато. Но когато искаме да назовем нещо, ние все пак се нуждаем от имена. Сред този етерен свят постигналият горепосоченото имагинативно познание познава чрез новото възпри-

тие, че наред с физическото тяло човекът притежава също и едно *етерно тяло*. Това етерно тяло е нещо, което по неговата същност се намира също в растителния свят. Растенията имат своето етерно тяло. Физически-те закони важат фактически само за безжизнените минерали.

Светът на растенията е възможен на Земята благодарение на това, че в земната област съществуват вещества, които не остават затворени сред физическите закони, а които не се подчиняват на никаква физическа закономерност и приемат една такава закономерност, която е противоположна на физическата. Физическите закони действуват като разливащи се от Земята; *етерните закони действуват като вливащи се от всички страни на мировата окръжност към земята*. Ние разбираме развитие то на растителния свят само тогава, когато виждаме в него съвместното действие на земно-физическото и на космическо-етерното. Така е и по отношение на етерното тяло на човека. Чрез него в човека става нещо, което не е едно продължение на закономерното действие на силите на физическото тяло, а има за основа това, че физическите вещества, вливайки се в етерното, се освобождават първо от техните физически сили. Тези действущи в етерното тяло сили развиват тяхната дейност в началото на човешкия земен живот - най-ясно през време на развитието на човешкия зародиш в утробата на майката - като формиращи и произвеждащи растежа сили. В течение на земния живот една част от тези сили се освобождава от работа по изграждането и растежа на човешкото физическо тяло и се превръща в сили на мисленето, а именно в онези сили, които за обикновеното съзнание произвеждат сянькообразния свят на мислите.

От най-голямо значение е да се знае, че обикновените сили, с които човек мисли, са префинените сили, които формират физическото тяло и произвеждат неговия растеж. Във формирането и растежа на човешкия физически организъм се изявява нещо духовно. Защото това духовно се явява след това в течение на живота като духовна сила на мисленето. И тази сила на мисленето е само една част от силата на формирането и растежа, която е имала в началото на човешкия живот. Само затова, че когато неговото формиране и растеж са напреднали, т.е., когато те са завършени до определена степен, човекът още се развива по-нататък, етерно-духовното, като тъче и живее в организма, може да се яви по-нататък в живота като сила на мисленето. Така на имажинативното духовно виждане формиращата (пластична) сила се явява от една страна като нещо етерно-духовно, което от друга страна се явява като душевно съдържание на мисленето.

Ако проследим сега веществеността на земните материи в етерното формиране, ние трябва да кажем: *тези материи, тези вещества прие-*

мат навсякъде, където влизат в етерните формиращи сили, една същност, чрез която се отчуждават от тяхната физическа природа. В това отчуждаване не те влизат в един свят, в който насреща им идва духовното и ги превръща в своята собствена същина. Да се издигне човек до етерно-живото същество на човека, както това бе описано тук, е нещо съществено различно от ненаучното твърдение, че съществува една "жизнена сила", което твърдение беше нещо общо прието до средата на 19-то столетие, за да се обяснят живите тела. Тук става дума за действително виждане - за духовното възприемане - на една жива същност, която съществува в човека както и във всичко живо, така както съществува физическото тяло. И за да се развие това виждане, не се постъпва така, че да се мисли по-нататък с обикновеното мислене; също така не се измисля един друг свят чрез силата на въображението; напротив човешкото познание бива разширено по един свършено точен начин и това разширение дава също опитността върху един разширен свят.

Упражненията, които произвеждат едно по-висше възприятие, могат да бъдат продължени. Както се прилага една повишена сила, за да може човек да се концентрира върху мисли, които поставя в центъра на свое то съзнание, прилагайки също така една повишена сила, той може да подтисне имажинациите (образите на една духовно-етерна действителност). Тогава той постига състоянието на изцяло празното съзнание. Той е само буден, без първото състояние на будност да има едно съдържание. (По-точни указания по въпроса се намират в горесцитираните книги.) Обаче това будно състояние без съдържание не остава така. Опръзнено то от всички физически, а също и от етерно-образни впечатления съзнание се изпълва с едно съдържание, което се влива в него от един действителен духовен живот, както във физическите сетива се вливат впечатленията от физическия свят.

Чрез имагинативното познание ние се запознахме с един втори член на човешкото същество; *чрез изпълване на празното съзнание с духовно съдържание ние се запознахме с един негов трети член.* Антропософията нарича познанието, което се ражда по този начин, познание чрез *инспирация (въдъхновение)* или *инспиративно познание*. (Не трябва да се заблуждаваме чрез такива изрази; *те са взети от един принадлежащ на първобитни времена, инстинктивен начин на виждане в духовните светове.* Обаче това, което се разбира с тях тук, е казано точно.) И светът, в който човек навлиза чрез Инспирацията, е наречен *астрален свят*. Когато се говори, както бе обяснено тук, за етерен свят, разбират се действията, които се упражняват от окръжността на света към Земята. Обаче косата се говори за "астрален свят", изхожда се съобразно с това, което инспиративното съзнание наблюдава, от действия, които се упражняват

от окръжността на света от определени духовни Същества, които се изявяват в тези действия, както в изходящите от Земята сили се изявяват земните вещества. Говори се за действащи от далечините на света конкретни духовни Същества, както при сетивното гледане на нощното небе се говори за звезди и звездни образувания. От тук и изразът "астрален свят". В този астрален свят човекът носи третия член на своето същество: *астралното тяло*.

Земните вещества трябва да се вливат също и в това астрално тяло. С това те се отчуждават по-нататък от тяхната физическа същност. - Както човекът има своето етерно тяло общо с растителния свят, така той има своето астрално тяло като нещо общо със животинския свят. Истинската човешка същина, която го издига над животинския свят, може да бъде позната чрез една още по-висша форма на познанието. Антропософията говори тук за *интуиция*. В Инспирацията се изявява един свят на духовни Същества; *в интуицията отношението на познаващия човек става по-близко до този свят*. Той има пълно съзнание за това, което е чисто духовно, за което знае непосредствено в пълно съзнателно изживяване, че то няма нищо общо с изживяването чрез тялото. С това човек се пренася в един живот, в който се чувства като човешки дух между други духовни същества. В Инспирацията *се изявяват* духовните Същества на света; *чрез интуицията човек живее с тези същества*.

Чрез това човек стига до познанието на четвъртия член на човешкото същество, на същинския "Аз". Отново човек съзира, как земните вещества, като се включват в тъкането и същността на "Аза", се отчуждават още по-нататък от тяхната физическа същност. Същността, която тези вещества приемат като "*организъм на Аза*", е първо формата на земната материя, в която тази последната се отчуждава най-много от своята земно-физическа форма. Това, с което човек се запознава по този начин като "астрално тяло" и "Аз", не е свързано с физическото тяло в човешкия организъм по същия начин както етерното тяло. Инспирацията и Интуицията показват, как през време на съня "астралното тяло" и "Азът" се отделят от физическото и етерно тяло и как само в будното състояние съществува едно пълно проникване на четирите члена на човешката природа, за да образуван едно единно човешко същество. През време на съня физическото и етерното тяло остават във физическия и в етерния свят. Обаче там те не са в състоянието, в което се намират физическото и етерното тяло на едно растително същество. Те носят в себе си последствията на астралното и азовото същество. В момента, в който не биха носили в себе си тези последствия трябва да настъпи събуждане. Едно човешко физическо тяло, едно човешко етерно тяло не трябва да подлежи никога само на физическите и на етерните действия. Чрез това те би-

ха се разложили. Но Инспирацията и Интуицията показват сега и нещо друго. Физическата материя изпитва едно по-нататъшно образуване на нейната същина, като преминава в тъкането и живота на етерното. *И животът* зависи от това, че органическото тяло е изтръгнато от същността на земното и е изградено от извънземната вселена. Обаче това изграждане води само до *живот*, но не и до *съзнание* и не и до *себесъзнание*. Астралното тяло трябва да изгради своята организация във физическото и етерното; *нещо подобно трябва да направи и азът по отношение на азовата организация*. Обаче в това изграждане не се получава никакво развитие на душевния живот. За да се роди един такъв душевен живот, трябва изграждането да стои пред едно *разграждане*. Астралното тяло си изгражда свои органи; *то отново ги разгражда, като прави да се развие дейността на чувствуването в съзнанието на душата; Азът си изгражда своята "азова организация"; то отново я разгражда, когато дейността на волята се развива в себе съзнанието*. Духът се развива сред човешкото същество не на основата на *съграждащата* дейност на материята, а на основата на *разграждащата*. Там, където в човека трябва да действа духът, там материята трябва да се оттегли от своята дейност. Още раждането на мисленето сред етерното тяло почива не на продължението на етерната същност, а на едно разграждане на същата. *Съзнателното* мислене става *не* в процеси на формирането и растежа, а в такива на разрушението на формата и на увяхването, на умиране то, които постоянно стават в етерните процеси. В съзнателното мислене от телесното изграждане се отделят мислите и се превръщат като душевни образувания в човешки изживявания. Ако гледаме на човешко то същество само от основата на едно такова познаване на човека, ние забелязваме, как можем да проникнем с погледа както в цялостния човек така и в един отделен орган само тогава, когато знаем, как в него действуват физическото, етерното, астралното тяло и Азът. Има органи, в които действува предимно Азът; *има такива, в които Азът действува само малко, а напротив преобладава физическата организация*.

Както можем да разберем здравия човек само тогава, когато познаваме, как по-висшите членове на човешкото същество овладяват земната материя, за да я принудят да бъде в тяхна служба, и когато също познава ме, как земната материя се преобразява, като влиза в областта на действието на по-висшите членове на човешката природа; *така също можем да разберем болния човек, когато видим, в какво положение стигат цялостният организъм или един орган или редица органи, когато начинът на действие на по-висшите членове изпада в нередовност*.

И ние можем да мислим за лечебни средства само тогава, когато развием едно знание върху това, как едно земно вещество или един земен процес

се отнася към етерното, към астралното и към Аза. Защото само тогава, чрез внасянето на едно земно вещество в човешкия организъм или чрез третиране с една земна дейност можем да произведем, щото по-висшите членове на човешкото същество да могат да разгръщат тяхна та дейност безпрепятствено, или също земната материя да намери една подкрепа във внесеното лечебно средство, за да навлезе в пътя, в който тя може да бъде основа на земното действие на духовното.

Човекът е това, което той е, чрез физическо тяло, етерно тяло, душа (астрално тяло) и Аз (Дух). Като здрав той трябва да бъде разглеждан изхождайки от тези негови членове, а като болен в нарушеното равновесие на тези членове. За неговото здраве трябва да бъдат намерени лечебни средства, които отново да възстановят нарушеното равновесие.

В тази книга се посочва един медицински възглед, който гради върху една такава основа.

2. ЗАЩО СЕ РАЗБОЛЯВА ЧОВЕК?

Който размишлява върху факта, че човек може да се разболее, той навлиза в едно противоречие, когато иска да мисли чисто естествено-научно, за което противоречие трябва първо да приеме, че то лежи в самата същност на съществуването. Това, което става в процеса на разболяването, то е, разгледано повърхностно, един природен процес. Това, което на дадено място става в здравето състояние, е обаче също един природен процес. Ние познаваме първо природни процеси само чрез наблюдение в извън човешкия свят и чрез наблюдение на човека само до толкова, като устройваме това наблюдение точно така, както това на външната природа. При това ние си представяме човека като една част от природата; *като една такава част на природата, в която процесите, които могат да се наблюдават вън от нея, са много сложни, но все пак от същия род, както тези външни природни процеси.* Обаче тук изниква от тази гледна точка един въпрос, на който не може да се отговори: *как се раждат в човека - за животното не ще говорим тук - природни процеси, които са противоположни на тези на здравето?* Здравият човешки организъм изглежда разбираем като една част на природата; *болният не.* Ето за що той трябва да бъде разбираем от самия него чрез нещо, което не е от природата. Хората си представят, че духовното в човека има за физическа основа един сложен природен процес като едно продължение на намиращите се вън от човека природни процеси. Обаче нека се вгледаме добре, дали някога основаното в здравия човешки организъм продължение на един природен процес предизвиква духовното изживяване като такова? Точно противоположното е случаят. Духовното изжи-

вяване се заличава, когато природният процес се продължава по права линия. Това става през време на съня; *това става в припадък*.

Нека разгледаме напротив, как се изостря духовния живот, когато един орган се разболява. Настъпва болка или най-малко неприятност и неразположение. Животът на чувствата получава едно съдържание, което той иначе няма. И волевият живот е възпрепятствуван. Едно движение на крайниците, което в здраво състояние се извършва като нещо самопонятно, не може да бъде извършено, защото болката или неприятността се противопоставят възпрепятстващо. Нека обърнем внимание на приемането на едно придружено с болка движение на един крайник към неговото парализиране. В придруженото с болка движение се крие началото на парализирания крайник. Активно духовното се намесва в организма. В здравото състояние това се изявява в живота на образуване представите и на мисленето. Човек активизира една представа и следва едно движение на крайник. Той не прониква с представата съзнателно в органическите процеси, които водят накрая до движението на крайника.

Представата се потопява в несъзнателното. Между представата и движението при здравото състояние се явява едно чувствуване, което действа само душевно. То не се опира ясно на нещо телесно органическо. Обаче така става при болното състояние. Чувствуването, което при здравото състояние се изживява като откъснато от физическия организъм, при болното изживяване се свързва именно с този физически организъм. Чрез това процесите на здравото чувствуване и на болното изживяване се явяват в тяхното родство. Тук трябва да има нещо, което при здравия организъм не е така интензивно свързано с този последния както при болния. Духовното виждане констатира, че това е астралното тяло. То е един свръхсетивен организъм сред сетивния. Това астрално тяло се намесва или леко в един орган и тогава то довежда до психическото изживяване, което съществува за себе си и не се чувствува във връзка с тялото. Или то се намесва интензивно в един орган; *тогава то води до изживяване на болното състояние*. Трябва да си представяме една от формите на болестта в едно намесване на астралното тяло в организма, което прави духовният човек да се потопява по-дълбоко в своето тяло, отколкото това става в здравото състояние.

Но мисленето също има своята физическа основа в организма. При здравото състояние то е отделено от организма още повече отколкото чувствуването. Духовното виждане намира освен астралното тяло един азов организъм, който се проявява психически свободно в мисленето. Ако човек се потопява с този азов организъм интензивно в своето тяло, настъпва едно състояние, което прави наблюдението на собствения организъм подобно на това на външния свят. - Когато наблюдаваме един

предмет или един процес на външния свят, ние имаме факта, че мисълта в човека и наблюдаваното не стоят в живо взаимодействие, а са независими едно от друго. За един човешки крайник това се явява тогава, когато той е парализиран. Тогава той става външен свят. Азовият организъм не е вече само леко свързан с крайника както при здравето състояние, така че в движението да може да се свърже с него и веднага отново да се отдели; *той се потопява трайно в крайника и не може вече да се оттегли от него.* Тук отново процесите на здравето движение на един крайник и неговото парализиране стоят едно до друго в тяхното родство. Ние виждаме това ясно: *здравото движение е едно започнало парализиране, което веднага е премахнато още в неговото начало.*

Ние трябва да виждаме в същността на болното състояние едно интензивно свързване на астралното тяло и на азовия организъм с физическия организъм. Обаче това свързване е само усилване на онова, което съществува в една лека форма в здравето състояние. Също и нормалната намеса на астралното тяло и на азовия организъм в човешкото тяло не са родствени именно на здравите жизнени процеси, а са родствени на болните. Когато духът и душата действуват, те прекратяват обикновеното устройство на тялото; *те го превръщат в нещо противоположно.* Но с това те довеждат организма по един път, при който болното състояние иска да започне.

В обикновения живот това начало на заболяване е регулирано веднага след неговото пораждање чрез едно самоизлечение. Определената форма на заболяването се явява тогава, когато духовното и душевното естество на човека проникват прекалено дълбоко в организма, така че самоизлечението или не може да стане или става само бавно. *Следователно причините на заболяването трябва да се търсят в духовната и душевна способност. А лечението трябва да се състои в едно отвързване, в едно освобождаване на духовното и душевното естество на човека от физическия организъм.*

Това е единият вид на заболяването. Съществува и една друга форма. Азовият организъм и астралното тяло могат да бъдат възпрепятствувани да стигнат до едно леко свързване с организма на физическото тяло, което в обикновеното съществуване обуславя самостоятелното чувствуване, мислене и воление. *Тогава в органите или процесите, с които душата и духът не могат да се свържат нормално, на стъпва едно продължение на здравите процеси превишаващо онази мярка, която е подходяща за организма.* В този случай духовното виждане констатира, че тогава физическият организъм не изпълнява само безжизнените процеси на външната природа. *Физическият организъм взет сам не може никога*

да предизвика един процес на само излечение. Един такъв процес на самоизлечение се възбужда в етерния организъм.

Но с това ние познаваме здравето като онова състояние, което има своя произход в етерния организъм. Ето защо лечението трябва да се състои в едно третиране на *етерния организъм**. (*Чрез едно сравнение на това, което е казано в първа глава, със съдържанието на втората ще се получи особено разбирането на това , за което се касае тук.)

3. ЯВЛЕНИЯТА НА ЖИВОТА

Ние не можем да стигнем до едно разбиране на здравия и болния човешки организъм, ако си представяме, че начинът на действие на някое прието с храната вещество от външната природа просто бива продължен във вътрешността на организма. Не се касае за едно такова продължение на действието, което наблюдаваме при веществото във от човешкия организъм, а за преодоляването, за побеждаването на това действие. Измамата, която ни кара да мислим, че в организма веществата на външния свят продължават да действуват по техния начин, се поражда чрез това, че това се явява така пред обикновения химически начин на мислене. Този химически начин на мислене се подава според своите изследвания на вярването, че например водородът съществува в организма така, както във външната природа, защото в приетите като хранителни средства ястия и пития, и след това отново в отделените от човешкия организъм продукти: *въздух, пот, урина, извержения и в секретиите, като жлъчка, се намира този водород*. Днес не се чувства никаква необходимост да се зададе въпросът, какво е станало междувременно в организма с веществото, което се явява като водород преди влизането в организма и след неговото излизане.

Не се задава въпросът: *какво изпитва веществото, което се явява като водород, през време, когато се намира в организма*. Когато задаваме този въпрос, ние веднага сме заставени да насочим вниманието върху разликата между спящия и будния организъм. В спящия организъм неговата материална същност не образува никаква основа за съзнателните и себесъзнателни изживявания. Обаче тя все пак образува една основа за развитието на живота. В това отношение се различава спящият организъм от мъртвия. В този последния материалната основа не е вече една такава на живота. Докато виждаме тази разлика в различния състав на веществата при мъртвия и живия организъм, ние не ще отидем по-далече с нашето разбиране.

Преди близо половин столетие знаменитият физиолог Дю Боа-Реймонд обърна внимание върху това, че никога съзнанието не може да бъде обяснено от действията на веществата. Той каза, че ние никога не ще раз

берем, защо на определен брой атоми въглерод не ще да е безразлично, в какво съчетание се намират, са се намирали и ще се намират, и защо чрез промяната на тяхното състояние и положение в организма предизвикват едно усещане: *аз виждам червено; помиришвам уханието на розата.*

Понеже това е така, мислеше Дю Боа-Реймонд, естествено научният начин на мислене не може никога да обясни будния, изпълнен с усещания човек, а само спящия. С този свой възглед той се подаде на една илюзия. Той вярваше, че от начина на действие на веществата не се получават наистина явленията на съзнанието, но се получават тези на живота. В действителност обаче също както Дю Боа-Реймонд каза за явленията на съзнанието ние трябва да кажем за тези на живота: *защо на определен брой атоми въглерод, кислород, азот, водород ще им хрумне, от начина, по който са били разположени, по кой то са разположени и по който ще бъдат разположени, да произведат явленията на живота?* Наблюдението показва все пак, че явленията на живота имат една ориентация съвършено различна от тази, която протича в неживата материя. За тези последните ще можем да кажем: *те се показват господствувани от сили, които се излъчват от същността на материята, от относителния - център към периферията.* Явленията на живота показват материята господствувана от сили, които действуват от вън навътре, към - относителния - център. *При преминаването в живота материята трябва да се освободи от излъчващите се сили и да се подчини на влъчващите се.*

Но всяко земно вещество, а също всеки земен процес има своите излъчващи се сили от Земята и в съдружие с нея. То е едно такова вещество, както химията го разглежда, само като съставна част на Земното тяло. *Стигне ли до живот, то трябва да престане да бъде само една част от земята. То излиза от общността със земята.* То бива включено в силите, които се влъчват в Земята от всички страни на извънземния свят. Когато виждаме едно вещество или един процес да се развиват като живот, ние трябва да си представим, че то се освобождава от силите, които действуват върху него като от центъра на Земята, и навлиза в областта на други, които нямат никакъв център, а само една окръжност. Тези сили действуват от всички страни, като стремящи се към центъра на Земята. Те би трябвало да разтурят, да разкъсат напълно формата на веществото на земното царство, ако в това пространство на силите не биха намесили действията на извънземните небесни тела, които изменят разлагането. Можем да наблюдаваме при растението това, за което става дума. В растението веществата на Земята са изтръгнати от областта на земните действия. Те се стремят да преминат в безформеното. Това пре-

минаване в безформеното бива променено чрез действията на Слънцето и други подобни действия от мировото пространство. Ако не действуват тези сили или ако действуват по друг начин, например през нощта, тогава във веществата отново се събуждат силите, които те имат от общността им със Земята. И съвместното действие на земните и на космическите сили се ражда растението. Ако обхванем областта на всичко това, което веществата развиват като действия на сили под влиянието на Земята, с названието физическо, тогава трябва да назовем с едно друго име изразяващо различното естество на свършено различно устроените сили, които не се излъчват от Земята, а се влъчват в нея. Тук ние намираме от една друга страна онова от човешкия организъм, за което говорихме от една друга страна в предидущата глава. В съгласие с един стар навик, който под влиянието на физикално ориентирания начин на мислене е стигнал до объркване, ние нарекохме тази част на човешкия организъм *етерно тяло*. Ще трябва да кажем: *в растението, т.е. в това, което се явява като живо, царува етерното*.

Доколкото човекът е едно живо същество, това етерно царува също и в него. Обаче все пак при човека се явява по отношение на жизнените явления една важна разлика в сравнение с растението. Растението остава да действа в него физическото, когато етерното от мировото пространство не развива вече своето действие, какъвто е случаят през нощта, когато слънчевият етер престава да действа. Човешкото същество остава да действа в него физическото, т.е. в неговото тяло, едвам когато настъпва смъртта. През време на сън у човека изчезват явленията на съзнанието и на себесъзнанието; *обаче явленията на живота продължават да съществуват, даже когато слънчевият етер от мировото пространство не действа вече*. През време на своя живот растението приема непрестанно в себе си влъчващите се в Земята етерни сили. Обаче човекът ги носи индивидуализирани в себе си още от своето зародишно време. Това, което растението получава така от света, човекът го взема през време на своя живот *от себе си*, защото го е получил още в тялото на майката за по-нататъшно развитие. Една сила, която всъщност е първоначално космическа, определена да действа влъчващо се върху Земята, действа от белите дробове или от черния дроб.

Ето защо ще трябва да кажем, че човекът носи в себе си етерното в една индивидуализирана форма. Както носи физическото в индивидуализираната форма на своето физическо тяло и на органите на своето тяло, така носи той и етерното. Той има своето особено етерно тяло, както има своето особено физическо тяло. През време на съня това етерно тяло остава свързано с физическото тяло и му дава живот; *само при смъртта то се отделя от него*.

4. ЗА СЪЩНОСТТА НА УСЕЩАЩИЯ ОРГАНИЗЪМ

Формата на растението и неговият организъм са изключително резултат на двете области на силите: *на тези излъчващи се от земята и на тези, които се влъчват в земята; човешката и животинската форма и техният организъм не са изключителен резултат на тези две области на силите.* Един растителен лист стои под изключителното влияние на тези две области на силите; *белият дроб на животното също стои под тяхното влияние, обаче не изключително.* За растителния лист всички формиращи сили се намират в тези области; *за белия дроб съществуват такива сили намиращи се вън от тези две области.* Това важи също и за онези формиращи сили, които дават външната форма, както и за онези, които регулират вътрешното движение на веществата, дават им определено направление, съединяват ги или ги разделят. Можем да кажем, че на веществата, които растението приема, не им остава безразлично, дали живеят или не живеят чрез това, че достигат в областта на влъчващите се в Земята сили. Те са безжизнени в растението, когато върху тях не действуват силите от окръжността на Земята; *навлизат в живота, когато достигат под влиянието на тези сили.*

Но на растителното вещество му е безразлично и като живо, как неговите части са разположени, са били разположени или ще бъдат разположени по отношение на тяхната собствена дейност. Те се изоставят на действието на излъчващите се и влъчващите се външни сили. Животинското вещество попада в областта на действия, които са независими от тези сили. То се движи вътре в организма или се движи като цял организъм така, че тези движения не следват само от излъчващите се и влъчващите се сили. Благодарение на това животинската форма се ражда независимо от областите на излъчващите се от Земята и влъчващите се в нея сили. Чрез посочената игра на силите при растението се получава една смяна между включването във влъчващите се от окръжността сили и едно изключване от тях. Чрез това растението се разпада на две части. Едната се стреми към живота, стои изцяло в областта на силите действащи от окръжността на Земята. Това са покълващите, носещи растеж и разцъфтяване органи. Другата част има стремеж към безжизненото, остава в областта на излъчващите се от Земята сили, тя обхваща всичко, което втвърдява растежа, служи за опора на живота и т.н. Между тези две части се запалва и угасва животът; *и умирането на растение то е само едно надделяване на действията, упражнявани от излъчващите се над влъчващите се сили.*

При животното нещо от веществата на организма е изтръгнато напълно от областта на двете горепосочени категории сили. Чрез това се получава още едно разчленение различно от това на растението. Раждат се об-

разувания на органи, които остават в обсега на двете силови области, и такива, които се отлъчват от тях. Получават се взаимодействия между двете образования на органите. И в тези взаимодействия се крие причината, поради която животинското вещество може да бъде носител на усещането. Едно последствие от това е различието във външния изглед, в устройството на животинското вещество в сравнение с това на растението.

В животинския организъм имаме една област на силите, която е независима по отношение на излъчващи те се от Земята и влъчващите се в нея сили. Това е областта на астралните сили, която съществува при животното освен физическата и етерната област на силите и за която вече говорихме от една друга гледна точка. Изразът "астрално" не трябва да ни шокира. Излъчващите се сили са земните, влъчващите се са онези на света заобикалящ Земята; В "астралните" сили има нещо, което е над първите два вида сили. Едвам това прави Земята едно небесно тяло, една "звезда" (от латинската дума "astrum"). Чрез физическите сили тя се отделя от вселената, чрез етерните сили тя оставя вселената да действа върху нея; чрез "астралните" сили земята става една самостоятелна индивидуалност във вселената. "Астралното" е една самостоятелна организация, една цялостна в себе си организация в животинския организъм както етерният и физическият организъм. Ето защо за тази организация можем да говорим като за "астрално тяло". Ние можем да разберем животинския организъм тогава, когато вземем под внимание взаимните отношения между физическото, етерното и астралното тяло. Защото и трите са самостоятелни като членове на животинския организъм и съществуват като такива самостоятелни организации; и трите са също различни от това, което съществува въвн от тях като неживи (минерални) тела и като растителни оживени организми.

Животинският растителен организъм може наистина да се счита като нежив; обаче той се различава от неживото минерално вещество. Първо той е отчужден от минералното вещество чрез етерния и астрален организъм, а след това е възвърнат отново на неживата материя чрез оттеглянето на етерните и астрални сили. Той е една формация, върху която действащите в минералното, в чисто земната област си ли могат да упражняват само разрушително действие. Той може да служи на общия животински организъм само до тогава, докато етерните и астрални сили имат надмощие над разрушаващото действие на минералното. Животинският етерен организъм живее както растителния, обаче не по същия начин. Чрез астралните сили животът е доведен до едно чуждо на самия него състояние; той е издигнат от влъчващите се в земята сили и след това отново пренесен в тяхната област. Етерният организъм е

една формация, в която чисто растителните сили имат едно много тъпо за животинския организъм съществуване. Той може да служи на общия животински организъм само чрез това, че астралните сили просветляват неговия начин на действие. Ако той получи надмощие, настъпва съня; *ако астралният организъм получава надмощие, тогава съществува будното състояние*. И двете, сън и будност, не трябва да превишават определена граница на тяхната дейност. Ако това се случи със съня, тогава растителното естество в общия организъм би клонило към минералното; *като болестно състояние би се родило едно прекалено разрастване на растителното естество*. Ако то би се случило с будността, тогава растителното естество би трябвало да се отчужди напълно от минералното; *това минерално естество би приело в организма форми, които не биха били негови, а така на извънорганическото неживо естество*. Би се образувало едно болестно състояние чрез прекаленото разрастване на минералното. Във всичките три организма, физическия, етерния, астралния, прониква физическата материя от вън. И трите трябва да преодолеят, да победят по свой начин особеността на физическото. Чрез това се получава една троичност в разчленението на органите. *Физическият организъм образува органи, които са преминали през етерната и астралната организация, които обаче отново са на обратния път към тяхната област. Те не могат да стигнат напълно в тяхната област; защото това би имало като последствие смъртта на организма*.

Етерният организъм образува органи, които са преминали през астралната организация, които обаче постоянно се стремят да се освободят от нея; те имат в себе си силата на тъпото състояние на съня; те клонят да развият чисто растителното (вегетативното).

Астралният организъм образува органи, които се отчуждават от вегетативния живот. Те могат да съществуват само тогава, когато този вегетативен живот постоянно ги обхваща отново. Защото тъй като нямат никакво родство нито с излъчващите се от Земята, нито с влъчващите се в нея сили, те би трябвало да отпаднат напълно от областта на земното, ако не биха били постоянно отново обхващани от горепосочени те две категории сили. В тези органи трябва да става едно ритмично взаимодействие на животинското и растителното естество. Това обуславя сменящите се състояния на спането и будността. В съня органите на астралните сили също се намират в тъпотата на растителния живот. Те не упражняват тогава никакво действие върху етерната и физическа област. Тогава те са изоставени напълно на излъчващите се от Земята и влъчващите се в нея области на силите.

5. РАСТЕНИЕ, ЖИВОТНО, ЧОВЕК

В астралното тяло животинското формиране възниква и се проявява навън като цяла форма, а вътре като образуване на органи. И усещашото животинско вещество е резултат на това формиращо астрално тяло. Ако това формиране е доведено до своя край, образува се животинското. Но при човека това формира не, това изграждане не е доведено до неговия край. То бива задържано, спряно в определени точки на неговия път.

В *растението* съществува веществото (материята), което е преобразено чрез влъчващите се в Земята сили. Това е живото вещество. То стои във взаимодействия с неживата материя. Трябва да си представим, че в растителното същество постоянно се отделя от неживата материя това живо вещество. В него формата на растението се явява като резултат на влъчващите се в Земята сили. Това дава един веществен поток. Неживото се превръща в нещо живо; *живото се превръща в нещо неживо*. В този поток се раждат растителните органи.

При *животното* усещашото вещество се ражда от живото, както при растението живото се ражда от неживото. Тук има един двоен поток на веществата. В етерното животът не е доведен до оформения живот. Той е подържан в течение; *и формирането се вмъква чрез астралната организация в течащия живот*.

При човека и този *последният процес* е поддържан в течение. Усещашото вещество е въвлечено в областта на един друг организъм. Можем да наречем този последния азов организъм. Усещашото вещество се преобразява още веднъж. Ражда се един троичен поток на вещества. В този поток възниква вътрешната и външна форма на човека. Чрез това тази форма става носител на себесъзнателния духовен живот. И до най-малките части на неговото вещество човекът в неговата форма е резултат на този азов организъм.

Сега ние можем да проследим тази форма според нейната вещественост. При превръщането на веществото от една степен в друга веществото се явява като отделяне на горната степен от по-долната и едно изграждане на формата от отделното вещество. При растението от неживата материя се отделя живото вещество. В това отделено вещество действуват влъчващите се в Земята етерни сили като сили създаващи формата. Първо става не едно отделяне, а едно пълно превръщане на физическото вещество чрез етерните сили. Този е случай обаче само при образуването на семето. При това образуване може да стане това пълно превръщане, защото семето е предпазено от въздействието на физическите сили чрез обвиващия го майчин организъм. Щом образуването на семето се освобождава от организма на майката, действието на силите в растението се подрежда в едно такова, в което образуването на веществото се стреми към областта на етерното, и в едно такова друго, в което веществото от-

ново се стреми към физическото преобразуване. Раждат се части на растителното същество, които се намират в пътя на живота, и такива, които се стремят към умиране. Тези последни части се явяват като части на отделянето в растителния организъм. В образуване на кората на дървото можем да наблюдаваме това отделяне като един особен характерен пример.

При животното имаме едно двойно отделяне и също една двойна екскреция. Към растителното естество, което не е доведено до завършване, а е поддържано в течение, се прибавя превръщането на живото вещество в усещащо. Това усещащо вещество се отделя от просто живото. Имаме работа с едно вещество, което се стреми към усещащата същност, и едно такова, което се отдалечава от него и се стреми към само живото. Обаче в организма се стига до едно взаимодействие на всички негови членове. Чрез това и отлъчването клонящо към неживото, което при растението се приближава много силно до външното неживо вещество, е още твърде отдалечено от минералното. Това, което в образуването на кората на растението се явява като образува не на вещество, което се намира в пътя към минералното и се отделя, колкото става повече минерално, то се явява при животното като продукти на екскрецията на храносмилането. То е още повече отдалечено от минералното отколкото растителното отделяне.

При човека от усещащото вещество се отделя онова, което след това става носител на себесъзнателния дух. Но постоянно се произвежда едно отлъчване, като се ражда едно вещество, което се стреми към чистата усещаща способност. В човешкия организъм животинското съществува като едно постоянно отделяне. В будното състояние на животинския организъм отделянето и формирането на отделеното както и отлъчва нето на усещащото вещество стоят под влиянието на астралното тяло и неговата дейност. При човека към това се прибавя и дейността на азовия организъм. В съня астралното тяло и азовият организъм не са непосредствено дейни. Обаче веществото е обхванато от тази дейност и я продължава като чрез един стремеж на инерция. Едно вещество, което е било веднъж оформено така, както става чрез астралното тяло и азовия организъм, действува след това също и през време на съня в смисъла на тези организми, продължава да действува така да се каже в смисъла на инерцията. *Следователно* при спящия човек не може да говорим за една само вегетативна дейност на организма. Астралната и азовата организация продължават да действуват в оформеното от тях вещество също и в състоянието на сън.

Разликата между съня и будността не е една такава, в която човешко-животинката дейност и растително-физическата да се сменят. Фактиче-

ското положение е съвършено друго. Усещащото вещество и онова, което може да носи себесъзнателния Аз, са извлечени при събуждането от общия организъм и поставени в служба на астралното тяло и на азовия организъм. Тогава физическият и етерният организъм трябва да работят така, че в тях да действуват само излъчващите се от Земята и влъчващите се в нея сили. В тази форма на действието те са обхванати от астралното тяло и от азовия организъм само отвън. През време на съня обаче те са обхванати вътрешно от веществата, които възникват под влиянието на астралното тяло и на азовата организация; *докато върху спящия човек от вселената действуват само излъчващите се от земята и влъчващите се в нея сили, в него действуват от вътре веществени сили, които са приготвени от астралното тяло и от азовия организъм.* Ако наречем усещащото вещество *остатък* на астралното тяло и възникналото под влиянието на азовия организъм вещество наречем негов *остатък*, тогава можем да кажем: *в будния човешки организъм са дейни само то астрално тяло и самият азов организъм, в спящия са дейни техните веществени остатъци.*

При будното състояние човекът живее в една дейност, която го поставя във връзка с външния свят чрез неговото астрално тяло и чрез неговия азов организъм: *в спящото състояние неговият физически и неговият етерен организъм живеят от това, което са станали веществено остатъците на тези два организма.* Едно вещество, което като кислорода се приема чрез дишането както в спящото така и в будното състояние, трябва да се различава поради това според тези две състояния.

Приетият от вън кислород действува чрез своята особеност приспиващо, а не събуждащо. Увеличеното приемане на кислород приспива по един а нормален начин. През време на будното състояние астралното тяло води постоянна борба срещу приспиващото действие предизвикано от приемането на кислорода. Ако астралното тяло преустанови своето действие върху физическото тяло, тогава кислородът развива своята особеност: *той приспива.*

6. КРЪВ И НЕРВИ

Дейностите на отделните човешки организми се намират в особено изразителна форма по отношение на общия организъм при образуването на кръвта и нервите. Доколкото образуването на кръвта се получава в понататъшното изграждане на приетите хранителни вещества, *целият процес на образуването на кръвта стои под влиянието на азовия организъм.* Азовият организъм действува от процесите, които стават като съпровод на съзнателно усещане - в езика, небцето - чак до несъзнателните и подсъзнателни процеси - в действието на пепсина, на панкреаса, на

жлъчката и т. н. - След това действието на азовия организъм отстъпва и при по-нататъшното превръщане на хранителните вещества във вещество на кръвта действа предимно астралното тяло. Това отива до там, докато кръвта се среща с въздуха - с кислорода - в процеса на дишането. На това място етерното тяло изпълнява своята главна дейност. В съдържащия се в издишването въглероден двуокис, преди той да е напуснал тялото, имаме работа предимно само с живо - не усещащо нито мъртво - вещество. (Живо е всичко, което носи в себе си дейността на етерното тяло.)Главно то количество от този жив въглероден двуокис излиза от организма; *обаче една малка част продължава още да действа в организма в процесите, които имат своя център в организма на главата.* Тази част проявява една силна склонност да премине в неживо, в неорганично състояние, въпреки че не е напълно безжизнена. В нервната система става противоположното. *В симпатичната нервна система, която прониква храносмилателните органи, царува предимно етерното тяло.* Нервните органи, които са в действие тук, са от себе си предимно живи органи. Астралният и азовият организъм действуват върху тях не вътрешно организиращо, а от вън.

Ето защо действащите в тези нервни органи азот и астрален организъм имат силно влияние върху тях. *Афектите и страстите имат едно трайно, значително действие върху симпатичната нервна система. Тревогата, грижите постепенно разрушават тази нервна система. Нервна та система на гръбначния стълб с всички нейни разклонения е онази, в която действа предимно астралния организъм.* Ето защо тя е носител на това, което в човека е душевно, носител на рефлексните процеси, не обаче на това, което става в Аза, в себесъзнателния Дух. *Съци-нските мозъчни нерви са онези, които подлежат на азовия организъм. При тях дейностите на етерния и астрален организъм отстъпват на заден план.*

Ние виждаме по този начин, че в областта на целия организъм се раждат чрез това три области. В една долна област действуват вътрешно обтъкваните от етерния организъм нерви заедно с кръвното вещество, което е подчинено главно на дейността на азовия организъм. В тази област през време на ембрионалната и след ембрионалната епоха на развитието се намира изходната точка за всички и образувания на органи, които са свързани с вътрешното оживяване на човешкия организъм.

През време на образуването на ембриона (зародиша) тази област, която е още слаба, е поддържана от обвиващия майчин организъм с оживяващите и формиращи влияния. След това имаме една средна област, в която нервни органи, които са под влиянието на астралния организъм, действуват съвместно с кръвните процеси, които също са зависими в тяхната

горна част от етерния организъм, а в останалата част от астралния организъм. Тук през време на периода на изграждането на човека се намира изходната точка за раждането на органите, които опосредствуват външната и вътрешната двигателност, например за всяко образуване на мускули, но също и за органи, които не са същински мускули и които въпреки това предизвикват двигателност. - Една горна област е тази, където нервите намиращи се намират под влиянието на вътрешно организиращия Аз действуват съвместно с кръвните процеси, които имат силна склонност да преминат в неживо то, в минералното състояние. През време на епохата на изграждането на човека тук се намира изходната точка за образуване на костите и за всичко друго, което служи за опора на човешкото тяло.

Ние ще разберем човешкия мозък само тогава, когато можем да видим в него тенденцията за образуване на костите, която тенденция е прекъсната още в най-началното възникване. И разбираме образуването на костите само тогава, когато познаем в него едно стигнало напълно до своя край импулсно действие на мозъка, което отвън е проникнато от импулсите на средния организъм, където действуват съвместно астрално обусловени нервни органи с етерното обусловеното кръвно вещество.

В костната пепел, която остава с нейната собствена форма, с формата, която ѝ е присъща, когато изгаряме костите, съществуват резултатите на най-горната област на човешкия организъм. В хрущялното вещество, което остава, когато подлагаме костите на действието на разредена солна киселина, имаме резултатите на импулсите на средната област.

Скелетът е физическия образ на азовия организъм. Стремящото се към неживо-минералното човешко органическо вещество е подчинено в раждането на костите напълно на азовия организъм. В мозъка Азът е деен като духовна същност. Обаче неговата образуваща форма действаща във физическото сила е надделяна там напълно от етерното организиране, даже от собствените сили на физическото. Азът действа само леко като организираща сила в мозъка; *тази организираща сила на Аза потъва в живото действие на етерното тяло и в собствените сили на физическото.*

Именно тази е причината, поради която мозъкът е носител на духовното действие на Аза, че в мозъка азовият организъм не е ангажиран в органическата физическа дейност, вследствие на което този азов организъм може да прояви своята дейност като такъв напълно свободно. Напротив *костния скелет е наистина свършеният физически образ на азовия организъм; обаче там този организъм се изчерпва във физическото организиране, така че от него не остава вече нищо като духовна дейност.* Ето защо процесите в костите са най-несъзнателните. Въглерод-

ният двуокис, който е изхвърлян навън с дихателния процес, е още живо вещество в организма; *той е обхванат от закотвената в средната нервна система астрална дейност и е изхвърлян навън.* Онази част от въглеродния двуокис, която отива с обмяната на веществата в главата, се свързва там с калция и чрез това добива склонност да влезе в действията на азовия организъм. Чрез това възникналият по този начин калциев карбонат, под влиянието на вътрешно импулсираните от азовия организъм нерви на главата е насочен в пътя към образуването на костите. Възникващите от хранителните материи вещества: *миозин и миоген имат тенденцията да се отложат в кръвта; те са първо астрално обусловени вещества, които стоят във взаимодействие със симпатичната нервна система, която вътрешно е организирана от етерното тяло.* Тези две белтъчни вещества са обхванати обаче отчасти от дейността на средната нервна система, която стои под влиянието на астралното тяло. Чрез това те получават едно родство с продуктите на разлагане на белтъка, с мазнините, със захарта и подобните на захарта вещества. Това ги прави способни, под влиянието на средната нервна система да преминат в пътя към образуването на мускулите.

7. СЪЩНОСТ НА ЛЕЧЕБНИТЕ ДЕЙСТВИЯ

Човешкият цялостен организъм не е една затворена в себе си система на действащи едни и други процеси. Ако той би бил това, тогава не би могъл да бъде носител на душевното и духовното. Душевното и духовното могат да имат за основа човешкият организъм само благодарение на това, че в нервното и костното вещество и в процесите, в които са включени тези вещества, човешкият организъм непрестанно се разпада или се насочва по пътя към неживата, минералната дейност.

В нервната тъкан се разлага белтъчното вещество. Обаче в тази тъкан това вещество не е отново съградено както в яйчния зародиш или в други образувания чрез това, че попада в областта на влъчващите се в Земята действия, а просто се разпада. Чрез това етерните действия, които се влъчват от нещата и процесите на външната околна среда през сетивата, и онези, които се образуват, когато са използвани двигателните органи, могат да използват нервите като органи, по продължението на които проникват през цялото тяло. В нервите съществуват два вида процеси: *разлагането на белтъчното вещество и протъжаването на това разлагащо се вещество с етерното вещество, което е възбуждащо в неговото течение чрез киселини, соли, фосфорни и серни вещества.* Равновесието между двата процеса се произвежда чрез мазнината и водата. Погледнати по тяхната същност тези два процеса са постоянно проникващи организма болестни процеси. Те трябва да бъдат изправени чрез

също така постоянно действащи лечителни процеси. Това изправяне се произвежда благодарение на факта, че кръвта съдържа не само процесите, от които се състоят растежът и процесите на обмяната на веществата, а притежава също едно противостоящо се на произвеждащите заболяване нервни процеси и постоянно *лечително* действие. В своята плазма и в своя фибрин кръвта притежава онези сили, които служат в по-тесен смисъл на растежа и на обмяната на веществата. В това, което при изследването на червените кръвни телца се явява като съдържа ние на желязо, се крие произхода на *лечителното* действие на кръвта. Ето защо желязото се явява също в стомашния сок и като железен оксид в млечните сокове. Тук навсякъде са създадени източници за процеси, които действуват изправящо върху нервните процеси. При изследването на кръвта желязото се явява така, че то се представя като единствения метал, който в човешкия организъм има склонността да кристализира. С това то проявява силите, които са външни, физически, минерални природни сили. Те образуват в човешкия организъм една система от сили, която е ориентирана в смисъла на външната, физическа природа. Обаче тази система от сили е постоянно побеждавана от азовия организъм. Имаме работа с две силови системи. Едната има своя произход в нервните процеси; *другата в образуването на кръвта*. В нервните процеси се развиват процеси причиняващи заболяване, които напредват до степента, при която могат да бъдат постоянно излекувани от противодействащите им процеси на кръвта. Невните процеси са такива, които са произведени от астралното тяло в нервното вещество и с това в целия организъм. Процесите на кръвта са такива, в които азовият организъм в човешкия организъм противостои на външната, продължаваща се в него физическа природа, която обаче е принудени да се включи във формирането на азовия организъм. В това взаимоотношение можем да обхванем процесите на заболяването и на лечението. Ако в организма се явяват в засилена форма онези процеси, които имат своята нормална степен в това, което е възбудено от нервния процес, получава се заболяване. Ако сме в състояние да противопоставим на тези процеси такива, които се представят като засилване на външни природни действия в организма, тогава можем да произведем излечение, когато тези външни природни действия са овладени от азовия организъм и действуват изправящо върху противоположно ориентираните на тях процеси. Млякото съдържа само малко количество желязо. То е веществото, което като такова представлява в своите действия най-малко нещо причиняващо заболяване; *кръвта трябва постоянно да претърпява действията причиняващи заболяване; ето защо тя се нуждае от организираното, т.е. приетото в*

азовия организъм желязо - хематина - като постоянно действащо лечебно средство.

При лечебното средство, което трябва да действа върху едно явяващо се във вътрешния организъм болестно състояние, също и върху едно такова, което е произведено от вън, но протича във вътрешността на организма, важното на първо място е това, да бъде познато, доколкото астралният организъм действа в смисъла, че едно разлагане на белтъка на някое място в организма настъпва така, както това се произвежда чрез нервния организъм по нормален начин. Да предположим, че имаме работа със застои, със задръствания в долната част на тялото. В този случай в появяващите се болки можем да забележим едно прекалено действие на астралното тяло. Тогава имаме работа с характерния случай за организма на червата. По-нататък е важен въпросът: *как може да бъде изправено засиленото действие на астралното тяло?* Това може да стане, когато внесем в кръвта такива вещества, които могат да бъдат обхванати именно от онази част на азовия организъм, която действа в организма на червата. Това са калият и натрият. Ако внесем тези вещества и някой препарат или чрез части на някое растение, например *anagallis arvensis* в организма, тогава отнемаме на астралното тяло неговото прекалено голямо действие върху нервите и произвеждаме преминаването на това, което астралното тяло върши над нормалното, върху обхванатото от азовия организъм действие на горепосочените вещества от кръвта. Ако употребим минералното вещество, тогава трябва да се погрижим, щото чрез допълнително внасяне на сяра или по-добре чрез свързване на калия или натрия в препарата със сяра тези метали да бъдат внесени правилно в кръвния поток така, че метаморфозата на белтъка е възпрепятствувана да се разпадне. Сярата има именно свойството, че служи за спиране разлагането на белтъка; *тя задържа така да се каже свързано организмиращите сили на белтъчното вещество.* Ако е внесена в кръвния поток така, че се свързва с калият или натрият, нейното действие настъпва там, където калият или натрият са особено привлечени към определени органи. Такъв е случаят при чревните органи.

8. ДЕЙНОСТИ В ЧОВЕШКИЯ ОРГАНИЗМ

DIABETES MELLITUS

Човешкият организъм развива дейности през всички негови членове, които дейности могат да имат техни те импулси само в самия него. . . Това, което той приема отвън, трябва да бъде или само повод да развие една дейност, или то трябва да действа в тялото така, че чуждата дейност да не се различава от една вътрешна дейност на тялото, щом проникне в него.

Необходимата на човека храна съдържа например въглехидрати. Тези въглехидрати са отчасти подобни на скорбялата. Като такива те са вещества, които развиват тяхната дейност в растението. В човешкото тяло те достигат в състоянието, което могат да постигнат в растението. В това състояние скорбялата е едно чуждо тяло.

Човешкият организъм не развива никаква дейност, която да се намира в посоката на това, което скорбялата може да развие като дейност в състоянието, в което тя достига в тялото на човека. Това например, което се развива в човешкия черен дроб като вещество подобно на скорбялата (гликоген), е нещо различно от растителната скорбяла. Напротив гроздовата захар е едно вещество, което възбужда дейности, които са от също естество както дейностите на човешкия организъм. Ето защо скорбялата не може да остане в човешкия организъм като скорбяла. Ако трябва да развие едно действие, което играе роля в тялото, тя трябва да бъде преобразена, изменена. В устната кухина тя е проникната от птиалина и се превръща в захар.

Белтъкът и мазнината не са изменени от птиалина. Те влизат първо като чужди вещества в стомаха. В стомаха белтъчните вещества са преобразени от отделяния от него пепсин така, че продуктите на разгражда нето стигат до пептони. Това са вещества, чиито дейностни импулси съвпадат с такива на тялото. Напротив мазнината остава непроменена също и в стомаха. Тя бива изменена първо от отделителния продукт на панкреатичната жлеза така, че се раждат вещества, които от мъртвия организъм се получават като глицерин и мастни киселини. Но превръщането на скорбялата в захар става през целия храносмилателен процес. Едно превръщане на скорбялата става също чрез стомашния сок, ако това превръщане не е станало чрез птиалина. Когато превръщането на скорбялата става чрез птиалина, процесът стои на границата на това, което в човека става в онази област, която в глава 2 бе наречена азов организъм. В областта на този организъм става първото превръщане на приетото от вън. Гроздовата захар е едно вещество, което може да действа в областта на азовия организъм. Тя отговаря на вкуса на сладкото, който има своето съществуване в азовия организъм. Когато от скорбялното брашно се ражда чрез стомашния сок захар, това означава, че азовият организъм прониква в областта на храносмилателната система. Тогава за съзнанието не съществува вкусът на сладко; *обаче това, което става в съзнанието - в областта на азовия организъм - когато имаме усещането на "сладко", то прониква в несъзнателните области на човешкото тяло и азовият организъм проявява там своята дейност.* В несъзнателните за нас области, в смисъла на казаното във глава 2, имаме първо работа с ас-

тралното тяло. Астралното тяло е в действие там, където в стомаха скорбялата е превърната в захар.

Човек може да бъде съзнателен само чрез това, което действа в неговия азов организъм така, че този организъм не е заглушен или смущаван от нищо, така че той може да разгърне напълно своята дейност. Такъв е случаят в областта, където се развиват действията на птиалина. В областта на действията на пепсина астралното тяло заглушава азовия организъм. Дейността на Аза потъва под астралната.

Следователно в областта на материалното можем да проследим азовия организъм по присъствието на захарта. Там, където има захар, там е и азовият организъм; *там, където се ражда захар в човешкия организъм, там се появява азовият организъм, за да ориентира подчовешката (вегетативната, животинската) телесност към човешкото.* Но захарта се явява като продукт на отделяне то при *diabetes mellitus*. В този случай имаме работа с едно действие на азовия организъм в човешкия организъм в една такава форма, че този азов организъм действа разрушаващо. Ако насочим поглед върху всяка друга област на действието на азовия организъм, констатираме, че той се потопява в астралния организъм. Захарта, консумирана непосредствено, се намира в азовия организъм. Там тя предизвиква вкуса на сладкото. Скорбялата консумирана и превърната чрез птиалина или стомашния сок в захар показва, че в устната кухина или в стомаха астралното тяло действа съвместно с азовия организъм и заглушава този последния. Обаче захар съществува също и в кръвта. Когато съдържащата захар кръв циркулира из цялото тяло, тя носи през това тяло азовия организъм. Обаче навсякъде този азов организъм е подържан в равновесие чрез действието на човешкия организъм. В глава 2 бе показано, как освен азовия организъм и астралното тяло в човешкото същество съществуват също етерното и физическото тяло. Тези последните също приемат в себе си азовия организъм и го държат в себе си. Докато работата стои така, урината не отделя никаква захар. Как носещата захарта азов организъм може да живее, това се показва при свързаните със захарта процеси в организма.

При здравия човешки организъм захарта може да се появи в урината само тогава, когато тя е консумирана изобилно или когато алкохолът, който прониква в процесите на тялото непосредствено, без да бъде превърнат в други продукти, ако се консумира изобилно. И в двата случая захарният процес се явява като самостоятелен, наред с другите процеси в човешкия организъм. При *diabetes mellitus* положението е такова, че при потопяването си в астралната и етерна област азовият организъм е така отслабнат, че не може вече да проявява своето действие в захарното

вещество. Тогава чрез астралната и етерната област със захарта става онова, което би трябвало да стане с нея чрез азовия организъм.

Всичко, което изтръгва азовия организъм от упражняването действие в дейността на тялото, поощрява захарната болест: *възбуждания, които се явяват не изолирано, а се повтарят; интелектуални пресилвания; наследствено обременение, което възприпятува едно нормално включване на азовия организъм в общия човешки организъм.* Всичко това е свързано същевременно с факта, че в организма на главата стават такива процеси, които всъщност би трябвало да бъдат процеси успоредни на духовно-душевната дейност, които обаче падат вън от тази успоредност поради това, че тази дейност протича прекалено бързо и прекалено бавно. Нервната система мисли така да се каже самостоятелно, наред с мислещия човек. Но това е една дейност, която нервната система би трябвало да изпълнява само през време на сън.

При човека болен от диабет в дълбочините на организма протича един вид сън успоредно с будното състояние. Ето защо в течение на захарната болест става едно израждане на нервното вещество. Това е едно последствие на недостатъчното действие на азовия организъм.

Едно друго явление, което съпровожда захарната болест, е образуването на фурункули (циреи) при диабетиците. Фурункулни образувания се раждат чрез едно превишаване в дейността на етерното тяло. Азовият организъм не е в състояние да действа там, където трябва да действа. Астралната дейност не може да се развие, защото именно на едно такова място тя има сила само в хармония с азовия организъм. Последствието е едно прекалено голямо действие на етерното тяло, което се проявява в образуването на фурункули.

Във всичко това виждаме, как може да се предизвика един процес на излечение само тогава, когато сме в състояние да подсилим азовия организъм при диабетика.

9. РОЛЯТА НА БЕЛТЪКА В ЧОВЕШКОТО ТЯЛО И АЛБУМИНУРИЯТА

Белтъкът е онова вещество на живото тяло, което може да бъде преобразено по най-разнообразен начин от неговите строителни сили, така че, това, което се получава от преобразеното белтъчно вещество, се явява във формите на органите и на целия организъм. За да може да бъде използван по такъв начин, белтъкът трябва да има свойството, способността да изгубва всяка форма, която се получава от естеството на негови те материални части, да изгубва тази форма в момента, когато е призван в организма да служи за една изискана от него форма. От това виждаме, че в белтъка силите, които се получават от водорода, кислорода, азота и

въглерода и от техните взаимни отношения, се разпадат в себе си. Неорганическите образувания на вещества престават и органическите строителни сили започват да действуват в разпадането на белтъка. Тези строителни сили са свързани с етерните сили. Белтъкът е винаги готов, или да бъде приет в дейността на етерното тяло, или да отпадне от него. Белтъкът, който е взет от организма, на който е принадлежал, взема с себе си склонността да стане едно сложно вещество, което се свързва с неорганическите сили на водорода, кислорода, азота и въглерода. Белтъкът, който остава една съставна част на живия организъм, подтиска в себе си тази склонност и се подчинява на строителните сили на етерното тяло. Човекът приема в себе си белтъка с хранителните продукти. Приетият отвън белтък бива превърнат от пепсина в стомаха в пептони, които са отначало разтворими белтъчни вещества. Това превръщане се продължава от сока на панкреаса. Отначало, когато е приет като хранително вещество, белтъкът е едно тяло чуждо на човешкия организъм. Той съдържа после действията на етерните процеси на онова живо същество, от което е взет. Той трябва да бъде приет в етерните действия на човешкия организъм.

Ето защо в течение на храносмилателния процес в човека имаме работа с два вида белтъчни вещества. В началото на този процес белтъкът е нещо чуждо на човешкия организъм. Накрая той е нещо собствено на организма. Помежду имаме едно състояние, в което приетият като храна белтък не се е освободил още напълно от предишните етерни действия, не е приел още напълно новите. В това състояние той е станал почти напълно неорганичен. Той се намира там само под въздействието на човешкото физическо тяло, което в неговата форма е един резултат на човешкия азов организъм, носи в себе си неорганично действащи си ли. Чрез това то действа умъртвяващо върху живота. Всичко, което достига в областта на азовия организъм, умира. *Ето защо във физическото тяло азовият организъм си присъединява само неорганични вещества.* Тези неорганични вещества не действуват в човешкия физически организъм както в неживата природа вън от човека; *но все пак те действуват неорганично, т.е. умъртвяващо.* Това умъртвяващо действие се упражнява върху белтъка там, където в храносмилателната област действува трипсинът, една съставна част на панкреасния сок. Фактът, че в начина на действие на трипсина има нещо неорганично, може да се констатира и от това, че това вещество развива своята дейност при помощта на алкални вещества. До срещата с трипсина на панкреасния сок белтъчната храна живее по чужд начин; *а именно по начина, който е имала в организма, от който е била взета.* При срещата с трипси на белтъкът изгубва своята жизненост, става нежив. Бихме могли да кажем, че той

става нежив в човешкия организъм само за момент. Там той е приет във физическото тяло съобразно с азовия организъм. Този азов организъм трябва да има сега силата да пренесе в областта на етерното човешко тяло това, което е останало от белтъчното вещество. С това хранителния белтък става строително вещество за човешкия организъм. Етерните чужди действия, които му бяха присъщи по-ранно, излизат вън от човека.

Сега, за да може човекът да храносмели здраво белтъчната храна, той трябва да има един силен азов организъм, който да е в състояние да пренесе всичкия необходим за човешкия организъм белтък в областта на човешкото етерно тяло. Ако това не е така, създава се една излишна дейност на етерното тяло. То не получава достатъчно от приготвеното от азовия организъм белтъчно вещество за своята дейност. Последствието от това е, че дейността ориентирана върху оживяването на приетия от азовия организъм белтък завладява белтъка, който още съдържа в себе си чужди етерни действия. Човекът получава в своето собствено етерно тяло дейности, които не трябва да съществуват там. Те трябва да бъдат отделени по един нередовен начин. Ражда се едно болестно отделяне. Това болестно отделяне се проявява в *албуминурията*. Отделя се белтък, който би трябвало да бъде приет в областта на етерното тяло. Това е такъв белтък, който не е могъл да премине в почти безжизнено състояние поради слабостта на азовия организъм.

Силите, които произвеждат в човека отделянето, са свързани с областта на астралното тяло. Тъй като при албуминурията това астрално тяло е принудено да изпълнява една дейност, към която то не е ориентирано, неговата дейност се атрофира за онези места на човешкия организъм, на които тя би трябвало да се развие. В увреждането на епителите на бъбреците имаме един симптом за отклоняването на предназначената за тях дейност на астралното тяло. От тази връзка се вижда, къде трябва да започне лечението на албуминурията. Трябва да се подсили силата на азовия организъм в панкреасната жлеза, която е там слаба.

10. РОЛЯТА НА МАЗНИНАТА В ЧОВЕШКИЯ ОРГАНИЗЪМ

Мазнината е онова вещество на организма, което, когато е прието от вън, се оказва най-малко като чуждо вещество. Мазнината преминава най-лесно от формата, която донася със себе си при приемане на храната, във формата, която е подходяща за човешкия организъм. 80% мазнина, която например кравето масло съдържа, минават неизменени през областта на птиалина и на пепсина и са изменени само от сока на панкреаса, като са превърнати в глицерин и мастни киселини. Това поведение на мазнината е възможно само благодарение на това, че тя пренася

възможно най-малко от природата на чуждия организъм (от етерните сили и т. н. на чуждия организъм) в човешкия. Човешкият организъм може лесно да я включи в своята собствена дейност. Това иде от там, че мазнината играе своята особена роля при произвеждането на вътрешната топлина. Тази топлина е обаче онова, в което, намирайки се във физическия организъм, азовият организъм живее предимно. От *всяко* намиращо се в човешкия организъм вещество за азовия организъм е важно само толкова, доколкото при неговата действеност се развива топлина. Чрез цялото свое поведение мазнината се оказва като едно вещество, което е само пълнеж на тялото, което е само носено от тялото и има значение за действащия организъм само чрез онези процеси, при които се развива топлина. Мазнината, която е взета например като храна от един животински организъм, не пренася в човешкия организъм нищо освен своята способност да развива топлина. Обаче това развиване на топлина става като един от най-късните процеси на обмяната на веществата. Ето защо приета като храна мазнината се запазва минавайки през първите и средните процеси на обмяната на веществата и е приета едвам в областта на вътрешната дейност на тялото, най-рано в панкреаса.

Когато мазнината се явява в човешкото мляко, това сочи към една твърде забележителна дейност на организма. Тялото не консумира тази мазнина в себе си; *то я оставя да премине в един продукт на отделянето*. С това обаче азовият организъм също преминава в *тази* мазнина. Върху това почива формиращата сила на майчиното мляко. Майката пренася чрез това нейните собствени формиращи сили на азовия организъм върху детето и чрез това добавя нещо допълнително към формиращите сили, които са били пренесени вече чрез наследствеността. Здравият път е налице тогава, когато формиращите човешки сили консумират съществуващите в тялото резерви от мазнина в развитието на топлина. Един нездрав път е онзи, когато мазнината не се изразходва от азовия организъм в топлинни процеси, а се внася неизразходвана в организма. Такава мазнина образува един излишък по отношение на възможността да бъде развита топлина тук или там в организма. Това е топлина, която влиза в действие заблуждаващо за другите жизнени процеси тук или там в организма, и която не е обхваната от азовия организъм. Тогава на тези места възникват така да се каже паразитни топлинни огнища. Тези огнища носят в себе си склонността за възпалителни състояния. Възникването на такива огнища трябва да се търси в това, че тялото развива склонността да произвежда повече мазнина, отколкото се нуждае азовият организъм в неговия живот във вътрешната топлина.

В здравия организъм животинските (астралните) сили ще развият или ще приемат толкова мазнина, колко то може да бъде превърната в топ-

линни процеси от азовия организъм, и към това още онези количества, които са необходими, за да поддържа механиката на мускулите и костите в ред. В този случай ще бъде произведена необходимата на тялото топлина. Ако животинските сили донасят малко мазнина, тогава за азовия организъм настъпва топлинен глад. Азовият организъм трябва да отнеме тогава необходимата топлина от дейностите на органите. Чрез това тези органи стават някакси чувливи в себе си, вдървени, техните необходими процеси протичат лениво. Тогава ще видим да се явяват тук или там болестни процеси, при които ще се касае за това, да познаем, дали те имат тяхната причина в един общ недостатък на мазнина.

Ако се яви споменатият вече друг случай, прекаленото голямо съдържание на мазнина, така че се образуват паразитни топлинни огнища, тогава някои органи са обхванати така, че те развиват една дейност над нормалната мярка. Чрез това се създават склонности за преизобилно, претоварващо организма приемане на храна. Съвсем не е нужно това да се развие така, че въпросното лице да стане голям консуматор на храна, чревоугодник. Положението може да бъде такова, че например в дейността на обмяната на веществата в организма на един орган на главата да бъде пренесено прекалено голямо количество вещества и чрез това такива вещества да бъдат отнети от органите на долната част на тялото и от отделителните процеси.

Тогава при лошо снабдяването органи настъпва понижена дейност. Секрециите на жлезите могат да бъдат недостатъчни. Течните съставни части на организма достигат в едно нездраво отношение на смесване. На пример отделянето на жлъчка може да бъде прекалено голямо в сравнение с това на панкреасната жлеза. Тук отново важното ще бъде да познаем, как един местно появяващ се симптоматен комплекс трябва да се счита, че произхожда от една нездрава дейност на мазнината.

11. ИЗГРАЖДАНЕТО НА ЧОВЕШКОТО ТЯЛО И ПОДАГРАТА

Приемането на белтъка е един процес, който е свързан с *едната* страна на вътрешната дейност на човешкия организъм. Това е *онази* страна, която се ражда въз основа на приемането на веществата. Всяка подобна дейност има като свой резултат образуване на формата, растеж, нови образувания от веществено съдържание. Към тази област принадлежи всичко, което е свързано с несъзнателните дейности на организма. Срещу тези процеси стоят онези, които се състоят в отделения. Може да има отделения, които отиват навън; *може да има и такива, при които отделените вещества биват преработени по-нататък вътре в организма във формирането или снабдяването на организма с вещества*. Тези процеси образуват материалната основа на съзнателните изживявания. Чрез

процесите от първи род силата на съзнанието бива понижено, когато те превишават мярката на това, което може да бъде поддържано от втори род процеси в равновесие. Един особено забележителен процес на отделяне е този на пикочната киселина. При това отделяне действа астралното тяло. То трябва да става през целия организъм. В особено голям размер става то чрез урината. В мозъка това отделяне на пикочна киселина става в една много фино разпределена форма. При отделянето на пикочна киселина чрез урината действуват главно астралното тяло; *азовият организъм участва в една подчинена форма в този процес*. При отделянето на пикочна киселина в мозъка меродавен е на първо място азовият организъм, астралното тяло отстъпва на заден план. В организма астралното тяло е посредникът на дейността на азовия организъм за етерното и физическо тяло. Този азов организъм трябва да носи в органите неживите вещества и сили. Само чрез импрегниране на органите с неорганични вещества човекът може да бъде съзнателно същество, такова, каквото той е. Органическото вещество и органическата сила биха понижали човешкото съзнание до животинското. Чрез своята дейност астралното тяло прави органите склонни да приемат неорганичните складираания на азовия организъм. То е за тях така да се каже прокарващо пътя.

Ние виждаме: *в долните части на човешкия организъм дейността на астралното тяло има надмошество*. Там веществата на пикочната киселина не трябва да бъдат приети от организма. Те трябва да бъдат изобилно отделени и изхвърляни. Там под влиянието на това отделяне трябва да бъде възпрепятствувано импрегнирането с неорганични вещества. Колкото повече пикочна киселина бива отделена, толкова по-жива е дейността на астралното тяло, толкова по-слаба е тази на азовия организъм и с това импрегнирането с неорганични вещества. В мозъка дейността на астралното тяло е слаба. Там се отделя малко пикочна киселина, а в замяна на това се складира толкова повече неорганично вещество в смисъла на азовия организъм.

Азовият организъм не може да овладее големи количества пикочна киселина; *те трябва да попаднат в дейността на астралното тяло; малките количества пикочна киселина преминават в азовия организъм и образуват тогава основата за формирането на неорганичното в смисъла на този организъм*. В здравия организъм трябва да царува правилната икономия в разпределението на пикочна киселина за отделните области. За всичко, което е нервно-сетивен организъм, трябва да бъде доставено само такова количество пикочна киселина, колкото може да бъде използвано от дейността на Аза. За организма на обмяната на веществата и крайниците тази дейност трябва да бъде подтисната; *астралната*

дейност трябва да може да се разгърне в изобилното отделяне на пикочната киселина. Тъй като астралното тяло е прокарващо пътя за дейността на Аза в органите, правилно разпределеното отлагане на пикочната киселина трябва да се счита като едно важно звено на човешкото здраве. Защото в него се изразява, дали съществува правилното отношение между азовия организъм и астрално то тяло в някой орган или система от органи.

Да предположим сега, че в някой орган, в който би трябвало да преобладава азовият организъм спрямо астралното тяло и неговата дейност, последното започва да има надмощие. Това може да бъде само в един орган, в който отделянето на пикочната киселина чрез устройството на органа е невъзможно над определена граница.

Тогава този орган бива претоварен с пикочна киселина, която не може да бъде овладяна от азовия организъм. Тогава астралното тяло започва с това, въпреки всичко да отделя по-нататък пикочна киселина. И тъй като на съответното място липсват отвеждащи органи, пикочната киселина се отлага в самия организъм, вместо да бъде изнесена навън. Ако стигне на такива места в организма, където азовият организъм не може да действа достатъчно, там има неорганично вещество, т.е. такова, което принадлежи само на азовия организъм, обаче е изоставено от този последния на астралната дейност. Възникват огнища, където в човешкия организъм са внесени под човешки (животински) процеси. Имаме работа с *подаграта*. Когато се казва, че подаграта се развива повече на основата на наследени заложи, това става именно поради факта, че при преобладаването на наследствените сили е особено дейно астрално-животинското и чрез това азовият организъм е изтласкан на заден план.

Работата ще бъде обаче по-добре разбрана, ако се търси истинската причина в това, че чрез приемането на храната в човешкия организъм достигат вещества, които не могат да изгубят тяхното чуждо естество сред организма чрез неговата дейност. Поради слабия азов организъм те не могат да бъдат пренесени от този организъм в областта на етерното тяло и остават поради това в областта, където действа астралното тяло. Един ставен хрущял или една част на съединителната тъкан могат да бъдат претоварени с неорганично вещество (пикочна киселина) и чрез това претоварване с неорганично вещество дейността на Аза остава зад действието на астралното тяло. Тъй като целият човешки организъм е един резултат на азовия организъм, чрез посочената неправилност трябва да настъпи едно деформиране на органите. В такъв случай човешкият организъм се стреми да напусне своята форма.

12. СТРОЕЖ И ОТДЕЛИТЕЛНА ФУНКЦИЯ НА ЧОВЕШКИЯ ОРГАНИЗЪМ

Човешкото тяло се образува както другите организми от полутечното състояние.

Обаче за неговото образуване е постоянно необходимо внасянето на въздухообразни вещества. Най-важното от тези вещества е внасяният чрез дишането кислород.

Нека разгледаме първо една твърда съставна част, например една костна форма. Тя е отделена от полутечното състояние. В това отделяне проявява своята дейност азовият организъм. Всеки може да се убеди в това, ако проследи образуването на костната система. Тази костна система се развива дотолкова през време на зародишното развитие и на детството човекът получава своята форма, която е израз на азовия организъм. Превръщането на белтъка, което стои тук на основата, отделя първо (астралните и етерните) чужди сили от белтъчното вещество; *белтъкът преминава през състоянието на неорганичното; при това той трябва да стане течен.*

В това състояние той е обхванат от азовия организъм, който действа в топлината, и пренесен на собственото човешко етерно тяло. Той става човешки белтък. До превръщането в костно вещество той има още един далечен път. След това превръщане в човешки белтък е необходимо той да стане зрял за приемането и превръщането на калциевия карбонат и на калциевия фосфат и т.н. За целта той трябва да мине през едно междинно състояние. Той трябва да дойде под влиянието на приемането на въздухообразното. Това въздухообразно вещество внася продуктите получени от превръщането на въглехидратите в белтъка. Чрез това възникват вещества, които могат да дадат основата за образуване на отделните органи. Тук имаме работа не с готови вещества на органите, не с чернодробно или костно вещество, например, а с едно по-общо вещество, от което могат да бъдат образувани всички отделни органи на тялото. В образуването на завършените форми на органите действа азовият организъм. В горепосоченото, не диференцирано още вещество на органите действа астралното тяло. При животното това астрално тяло поема върху себе си също завършването формата на органите. При човека дейността на астралното тяло и с това животинската природа остава да съществува само като основа, като обща основа на азовия организъм. Развитието на животинската форма не стига до край при човека; *то е прекъснато в неговия път и му се предава човешката форма чрез азовия организъм.* Този азов организъм живее изцяло в топлинни състояния. Той изтръгва отделните органи от общата астрална същност. При това той упражнява своята дейност върху общото, доведено от астралното тя

ло вещество така, че повишава или понижава топлинното състояние на един подготвящ се орган.

Ако намалява топлинното състояние на един приготвящ се орган, тогава във веществото на този орган постъпват неорганични вещества в един втвърдяващ се процес и е дадена основата за образуване на костите. Приемат се солни вещества. Ако увеличава топлинното състояние на един подготвящ се орган, тогава се образуват органи, чиято дейност се състои в едно разтваряне на органическото естество, в едно привеждане в течено или въздухообразно състояние.

Да предположим сега, че азовият организъм не намира в човешкия организъм развита толкова топлина, за да може да стане повишението на топлинното състояние за органите, от които той се нуждае. Чрез това органи, чиято дейност трябва да се извършва в посоката на разтварянето, навлизат в една дейност на втвърдяване. Те получават като болестна онази склонност, която в костите представлява една нормална здрава склонност. Но костта, когато тя е формирана от азовия организъм, е един орган, който азовият организъм из оставя вън от своята област. Той стига в едно състояние, в което не е вече вътрешно обхванат от азовия организъм, а само външно. Той е изведен вън от областта на растежа и организирането и служи вече механически на азовия организъм при изпълнение движението на тялото. Само един остатък от вътрешна дейност на азовия организъм го прониква през време на целия живот, защото все пак трябва да остане също организационно звено сред организма и не трябва да изпадне вън от живота. Органите, които поради горе посочената причина могат да преминат в една подобна на костите дейност на ането, са кръвоносните съдове. При тях настъпва тогава така нареченото калциране (склерозис). Азовият организъм е така да се каже изтласкан от тези органични системи.

Противоположният случай настъпва, когато азовият организъм не успява да произведе необходимото намаление на топлинното състояние за костната област. Тогава костите стават подобни на органите, които развиват една разтваряща дейност. Тогава поради липсващото втвърдяване те не могат да дадат необходимата основа за присъединяването на солите. *Следователно* не става последното развитие на костната форма, която принадлежи на областта на азовия организъм. Астралната дейност не е спряна на подходящата точка на нейния път. Тогава трябва да се явят склонности към образуване на неправилни форми; *защото здравето образуване на формите може да стане само в областта на азовия организъм.*

Имаме работа с рахитичните заболявания. От всичко това се вижда, как човешките органи са свързани с техните дейности. Костите се раждат в

областта на азовия организъм. Ако тяхното образуване е стигнало до край, те служат на този азов организъм, който от сега нататък не работи формиращо за тях, а служат за изпълнение на волевите движения. Същото е положението и с това, което се ражда в областта на астралния организъм. Там се образуват не диференцирани вещества и сили.

Тези не диференцирани вещества и сили се явяват навсякъде в тялото като основа за образуване на диференцираните органи. Астралната дейност ги довежда до определена степен; *след това ги използва*. Целият човешки организъм е проникнат от полутечното вещество, в което царува астрално ориентираната дейност. Тази дейност се проявява в отделения, които в организма намират тяхното използване за негово то формиране в посоката на неговите по-висши членове. Едно така насочено отделяне имаме в произведенията на жлезите, които играят тяхната роля в икономията на дейността на организма. След това наред с тези отделения към вътрешността на организма имаме онези, които са същинските отделения навън. Греша се, когато в тези отделения навън не се вижда нищо друго, освен онова, което организъмът не може да използва от приетите хранителни вещества и затова ги изхвърля. Важното не е това, че организъмът отделя веществата навън, а това, че той изпълнява онези дейности, които водят до изхвърляне на определени вещества. В изпълнението на тези дейности се крие нещо, от което организъмът *се нуждае* за своето съществуване. *Тази дейност* е също така необходима, както онази, която приема веществата в организма или ги отлага в него. Защото в здравето отношение на *двете* дейности се състои същността на органическата дейност.

Така в изверженията се явява резултатът на астрално ориентираната дейност. И ако в изверженията има вещества, които са доведени до неорганическото състояние, тогава в тях също живее азовият организъм. И този *живот* на азовия организъм има даже едно особено голямо значение. Защото силата, която е употребена в такива извержения, произвежда така да се каже едно обратно налягане навътре. И това налягане на вътре е необходимо за здравето съществуване на организма. Пикочната киселина, която е отделена чрез урината, произвежда като такова обратно налягане навътре правилната склонност на организма за съня. Прекалено малкото пикочна киселина в урината и прекалено голямото и количество в кръвта произвежда един такъв кратък сън, че този сън не е достатъчен за здравето на организма.

13. ЗА СЪЩНОСТТА НА БОЛЕДУВАНЕТО И НА ЛЕЧЕНИЕТО

Болка, която се явява навсякъде в организма, е изживяване на астрално-то тяло и на Аза. И двете, астралното тяло както и Азът са включени в

организма по съответния начин, докато човекът се намира в будно състояние. Настъпи ли сънят, тогава физическото и етерното тяло сами изпълняват органическата дейност Астралното тяло и Азът са отделени от тях. В съня организмът се връща към такива дейност, които се намират в началната точка на неговото развитие, в зародишното и детското време. В будното състояние царуват предимно онези процеси, които се намират в края на това развитие, в остаряването и умираването.

В началото на човешкото развитие царува предимно дейността на етерното тяло над тази на астралното тяло; *постепенно дейността на това последното става все по-интензивна, а тази на етерното тяло отстъпва*. После през време на съня етерното тяло не добива онази интензивност, която е имало в началото на живота. То поддържа онази интензивност, която е развило в отношението с астралното тяло в течение на живота. За всеки орган на човешкото тяло отговаря във всяка възраст определена сила на етерната дейност полагаща се на органа. Същото се отнася и за астралната дейност. Съществуването на правилното отношение е това, от което зависи, дали астралното тяло може да се включи правилно или не в етерното. Ако то не може да стори това поради понижение на етерната дейност, поражда се болка; *ако етерното тяло развива една дейност над нормалната мярка, тогава проникването на астралната и на етерната дейност става особено интензивно*. Поражда се удоволствие, приятно чувство. Трябва да бъдем само наясно върху факта, че удоволствието надвишаващо определена мярка при будното състояние се превръща обратно в болка, а болката преминава в удоволствие. Ако не се вземе под внимание това, тогава казаното тук може да изглежда в противоречие с казаното по-рано.

Един орган се разболява, когато не може да се развие полагащата му се етерна дейност. Да вземем например дейността на обмяната на веществата, която се продължава в целия организъм от процеса на храносмилането. Ако произведенията на обмяната на веществата са пренесени навсякъде без остатък в дейността и изграждането на веществата на организма, това е един признак за факта, че етерното тяло работи по подходящия начин. Ако обаче в пътя на обмяната на веществата се отлагат вещества, които не преминават в дейността на организма, тогава етерното тяло е понижено в неговата дейност. Онези физически процеси, които иначе са възбуждани от астралното тяло, обаче служат на организма само в тяхната област и преминават в тази на етерната дейност. По този начин възникват процеси, които дължат тяхното съществуване на преобладаването на астралното тяло. Това са процеси, които имат своето над лежашо място там, където настъпва остаряването, разграждането на организма.

Сега въпросът се касае за това, да бъде възстановена хармонията между етерната и астралната дейност. Етерното тяло трябва да бъде подсилено, астралното тяло разслабено. Това може да стане, като физическите вещества, които етерното тяло преработва, биват доведени в едно състояние, в което те по-лесно се подчиняват на дейността, отколкото това става в болното състояние. Също така трябва да бъде внесена сила и в азовия организъм, защото астралното тяло, което е ориентирано животински в неговата дейност, бива повече възпрепятствувано от подсилването на азовия организъм да действа в посока на човешкия организъм отколкото без това подсилване.

Пътят, по който тези неща могат да бъдат обхванати чрез познанието, ще бъде намерен, когато се наблюдава, какви действия развива някое вещество върху пътищата на обмяната на веществата. Нека вземем сярата. Тя се съдържа в белтъка. *Следователно* тя стои на основата на целия процес, който става при приемането на белтъчната храна. Тя преминава от чуждото етерно естество през състоянието на органичното в етерната дейност на човешкия организъм. Тя се намира във влакнестото вещество на органите, в мозъка, в ноктите, в косите. *Следователно* тя преминава през пътищата на обмяната на веществата чак до периферията на организма. С това сярата се оказва като едно вещество, което при приемането на белтъчните вещества играе роля в областта на човешкото етерно тяло.

Сега възниква въпросът, дали също сярата има някаква роля при преминаването от областта на етерната дейност в тази на астралното тяло, дали има значение в това преминаване и дали има работа в нещо с азовия организъм. Тя не се съединява забележително с внесените в организма неорганични вещества, за да образува с тях киселини и соли. В едно такова свързване би съществувала основата за едно приемане на серните процеси в астралното тяло и в азовия организъм. *Следователно* сярата не прониква до там. Тя развива една дейност в областта на физическото и на етерното тяло. Това проличава и във факта, че повишено внасяне на сярата в организма предизвиква виене на свят, притъпява съзнанието. Също и съня, *следователно* състоянието на тялото, в което астралното тяло и азовия организъм не действуват като психически същности, става поинтензивен чрез внасянето в него на по-голямо количество сярата. От това може да се види, че сярата, внесена в организма като лечебно средство, прави физическите дейности на организма по-склонни към действието на етерното тяло, отколкото те са в болното състояние.

Различно стои работата при фосфора. Той се намира в човешкия организъм като фосфорна киселина или като соли на фосфорната киселина в белтъка, влакнестото вещество, в мозъка, в костите. Той се стреми към

неорганичните вещества, които имат тяхното значение в областта на азовия организъм. Той възбужда съзнателната дейност на човека. С това обуславя по начина противоположен на сярата съня, а именно след възбуждането на съзнателната дейност; *напротив сярата обуславя съня чрез повишение на несъзнателната физическа и етерна дейност.* Фосфорът се намира в калциевия фосфат на костите, *следователно* в онези органи, които са подчинени на азовия организъм, когато този последният си служи с тях са външната механика за движението на тялото, а не когато той действа от вътре, в растежа, в регулирането на обмяната на веществата. Ето защо фосфорът ще действа като лечебно средство, когато болното състояние се състои в прекомерното нарастване на астралната област над азовия организъм и този последният трябва да бъде подсилен, за да бъде подтисната астралната дейност.

Нека разгледаме рахитиса. В предидущите страници бе показано, как това заболяване почива на едно прекомерно разрастване на етерно-астралната дейност и как това води до една недостатъчна дейност на азовия организъм. Ако третираме рахитиса първо със сярата по съответен начин, тогава етерната дейност се засилва спрямо астралната; *ако след като е станало това се пристъпи към едно третиране с фосфор, тогава това, което е било подготвено в етерния организъм, бива пренесено в организма на "Аза"; по този начин срещу рахитиса се води борба от две страни.* (Известно е, че фосфорното лечение на рахитиса се подлага на съмнение; *обаче при досегашните опити за лечение не се е прилагал описаният тук метод.*)

14. ЗА ТЕРАПЕВТИЧНИЯ НАЧИН НА МИСЛЕНЕ

Силициевата киселина отнася своите действия чрез пътищата на обмяната на веществата чак до онези части на човешкия организъм, в който живата материя става нежива. Тя се намира в кръвта, чрез която формиращите сили трябва да получат своя път; *и силициевата киселина се явява в косите, следователно там, където формирането намира своя завършек към външната страна; намираме я в костите, където формирането намира своя завършек към външната страна на организма.* Тя се явява в урината като продукт на отделянето (екскрецията). Силициевата киселина образува физическата основа на азовия организъм. Този азов организъм се нуждае от процеса на силициевата киселина чак до онези части на организма, където формирането граничи с външния и вътрешния (несъзнателен) свят. В периферията на организма, където кожите носят силициевата киселина, човешкият организъм се свързва с несъзнателния външен свят. В костите този организъм се свързва с несъзнателния вътрешен свят, в който действа волята. Между двете полета

на действието на силициевата киселина в здравия човешки организъм трябва да се развие физическата основа на съзнанието. Силициевата киселина има една двойна задача. Тя поставя във вътрешността една граница на процесите на растеж, хранене и пр. А навън тя изолира чистите природни действия от вътрешността на организма, така че този организъм не трябва да продължава вътре в своята област действията на природата, а трябва да развие своите собствени действия.

В своята младост, на местата, където се намират тъканите предвидени (снабдени) с формиращи сили, човешкият организъм е най-много снабден със силициева киселина. От там силициевата киселина разгръща своята дейност към двете гранични области и създава между тях пространството, в което могат да се образуват органите на съзнателния живот. В здравия организъм това са предимно сетивните органи.

Обаче трябва да се има предвид това, че животът на усещанията пронизва целия човешки организъм. Взаимодействието на органите почива върху това, че един орган постоянно възприема действието на друг орган. При онези органи, които не са в същинското значение сетивни органи, например черният дроб, далакът, бъбреците и пр., възприятието е слабо до такава степен, че в обикновения буден живот то остава под прага на съзнанието. Всеки орган, освен това, че служи в организма на тази или онази функция, е също и сетивен орган. Но целият човешки организъм е пронизан от взаимно влияещи си възприятия и трябва да бъде така, за да действа в него всичко заедно по един здравословен начин. Всичко това обаче почива на правилното разпределение на действията на силициевата киселина. Можем да говорим именно за един внедрен в общия организъм специален организъм на силициевата киселина, върху който почива стоящата на основата на здравата жизнена дейност взаимна сетивност на органите и тяхното правилно отношение към вътрешността за разгръщането на душата и на духа, а навън за правилното изолиране на природните действия. Този специален организъм ще действа правилно само тогава, когато силициевата киселина съществува в организма в такива количества, че азовият организъм може да ги използва напълно. За всички излишни количества силициевата киселина астралният организъм, който стои под азовия организъм, трябва да има силата, да ги отдели чрез косите или по-друг начин.

Не отделените излишни количества силициева киселина, които азовият организъм не може да обхване, трябва да се отложат в организма като чужди вещества и поради тяхната склонност към формиране, благодарение на което служат - по един правилен начин - на азовия организъм, да смущават общия организъм. Внесеното в организма прекалено голямо количество силициева киселина предизвиква поради това разстройство в

стомаха и червата. Задачата на храносмилателната област се състои тогава в това, да отдели това, което напирва към едно свръх формиране. Там където преобладава и трябва да преобладава течното, се произвежда изсушаване.

Това се показва най-ясно, когато се получават смущения на душевното равновесие, зад които са очевидни органическите смущения, при изобилно внасяне в организма на силициева киселина. В този случай човек изпитва чувства на главозамайване, не може да се въздържа от изпадане в сънно състояние, чувства, че не може да управлява слуховите и зрителните възприятия; *даже може да долавя нещо, като че действията на сетивата се заприщват и не могат да се продължат във вътрешността на нервната система*. Всичко това показва, че силициевата киселина се стреми към периферията на тялото, обаче, когато стигне там прекалено изобилно, смущава нормалното формиране чрез една чужда склонност към формиране. Смущението се явява също така към вътрешната страна на формирането в неговия завършек. Човек чувства неспособност да управлява двигателната система, чувства болки в ставите. Всичко това може да премине след това във възпалителни процеси, които възникват там, където чуждото формиращо действие на силициевата киселина се проявява много силно. Това ни насочва да се досетим, каква лечителна сила може да развие силициевата киселина в човешкия организъм. Да предположим, че един орган, който не е същински сетивен орган, става свръхчувствителен в неговата несъзнателна възприемателна способност за намиращите се вън от него части на организма. Тогава ще забележим, че във функциите на този орган се явява едно смущение. Ако сме в състояние да отнемем свръхчувствителността чрез внасянето в организма на силициева киселина, тогава ще можем да оправим болестното състояние.

Ще се касае само за това, да повлияем върху органическата дейност на тялото така, че внасянето на силициева киселина да действа около заболялия орган, а не да повлияем върху целия организъм чрез едно общо действие в смисъла на гореописаното. Чрез комбинирането на силициевата киселина с други средства можем да направим така, че при внасянето в организма силициевата киселина да стигне именно до онзи орган, към който искаме да я насочим, и от там отново да благоприятствуваме нейното изхвърляне (отделяне), без тя да подеждва вредно върху други органи.

Друг един случай е този, при който един орган има понижена чувствителност за действията на други органи. Тогава имаме работа с едно натрупване на действието на силициевата киселина в периферията на органа. Тогава ще бъде необходимо да повлияем върху действието на си-

лициевата киселина в целия организъм така, че локалното действие да изгуби своята сила, или пък можем да изхвърляме, по-добре казано да подпомогнем изхвърлянето на силициевата киселина чрез някакво отделително средство. Първото е за предпочитане, защото по правило натрупването на силициевата киселина на дадено място предизвиква нейната липса на друго място. Разпределението на локализираното действие на силициевата киселина върху целия организъм можем да произведем например чрез едно лечение със сярата. Ще разберем защо това е така, когато прочетем за действието на сярата в организма на едно друго място на тази книга.

15. МЕТОД НА ЛЕЧЕНИЕТО

Познаването действията на лечебните средства почива на разбирането на съществуващите в извън човешкия свят развития на сили. Защото, за да предизвикаме един процес на лечение, трябва да внесем в организма веществата, които се разпространяват в него така, че процесът на болестта постепенно да премине в един нормален процес. Но същността на болестния процес се състои именно в това, че в организъмът става нещо, което не се включва в неговата обща дейност. Такъв един процес има това общо с подобен процес на външната природа. Можем да кажем: *когато вътре в организма се ражда един процес, който е подобен на един такъв на външната природа, настъпва заболяване*. Един такъв процес може да обхване физическия или етерен организъм. Тогава или астралното тяло или Азът трябва да изпълнят една задача, която те иначе не изпълняват. В една възраст, в която би трябвало да се развиват в свободна психическа дейност, те трябва да се обърнат в една по-ранна възраст - в много случаи даже в зародишната възраст - и да съдействуват в образуването на физически и етерни форми, които би трябвало да са преминали в областта на физическия и етерен организъм; т.е. *Които в началната възраст на човешкото същество са били обслужвани от астралното тяло и азовия организъм, обаче по-късно са били поети от физическия и етерен организъм*. Защото всяко развитие на човешкия организъм почива на това, че първоначално общото изграждане на физическото и етерното тяло се получава от дейността на астралното тяло и на азовия организъм; *с напредването на възрастта, обаче, астралната и азова дейност продължава във физическия и етерния организъм*. Ако не вършат това, тогава в даден стадий на тяхното развитие астралното тяло и азовият организъм трябва да действуват по един начин, за който те не са вече подходящи в този стадий.

Да предположим, че в долната част на тялото настъпват застои, заприщвания. Физическият и етерният организъм не изпълняват пренесените

им в предишната възраст дейности в съответните части на човешкото тяло. Астралната и азовата дейности трябва да се намесят. Чрез това те отслабват за изпълнението на други задачи в организма. Те не са там, където би трябвало да бъдат, например във формирането на отиващите в мускулите нерви. Последствията от това са явления на парализиране в определени части на организма. Касае се за това, да внесем в човешкия организъм такива вещества, които могат да отнемат от астралното тяло и от азовия организъм не полагащата им се дейност. Можем да констатираме, че това отнемане може да бъде произведено от процеси, които действуват в образуването на силни етерични масла и организма на растенията и особено в образуването на цветовете. Също вещества, които съдържат фосфор, могат да свършат тази работа. Трябва само да се погрижим, да смесим фосфора с други вещества, които да имат свойство то да помогнат фосфорът да развие своята дейност в червата, но не в ставащата над червата обмяна на веществата. Ако имаме работа с явленията на възпаление на кожата, тогава астралното тяло и азовият организъм развиват там една аномална дейност. В такъв случай те се оттеглят от действия, които би трябвало да упражняват върху органи разположени повече към вътрешността. Те намаляват чувствителността на вътрешните органи престават да изпълняват подлежащите им процеси, поради тяхната понижена чувствителност. Чрез това могат да настъпят например аномални състояния в черния дроб. И тогава храносмилането може да бъде повлияно по един неправилен начин. Ако внесем силициева киселина в организма, тогава дейностите на астралното тяло и на азовия организъм насочени върху кожата биват разтоварени. Те отново са освободени да упражняват своята дейност върху подлежащите им органи и настъпва един процес на излечение.

Ако се намираме пред болестни състояния, които се проявяват в аномални сърцебиения, тогава една неправилна дейност на астралното тяло се упражнява върху хода на движението на кръвта. Тази дейност на астралното тяло отслабва тогава за процесите на мозъка. Настъпват епилептични състояния, защото една отслабнала дейност на астралния организъм в организма на главата води до едно напрежение на принадлежащите там етерни сили. Ако внесем в организма смолообразното вещество, което може да се извлече от растението *levisticum officinalis* (лечебен селим, леушян) под формата на чай, а още по-добре под една преработена в препарат форма, тогава неправилно изразходваната дейност на астралното тяло за кръвообращението се освобождава и настъпва подсилването за организма на мозъка. Във всички тези случаи трябва да установим посоката на действията на болестта чрез една съответна диагноза. Да вземем последния случай. Той може да стои така, че причината да изхо-

жда от едно нарушено взаимодействие между етерното и астралното тяло в кръвообращението. Тогава последствията от това са явления в мозъка. В този случай с лечението трябва да се постъпи така, както бе описано по-горе.

Но положението може да бъде и обратно. Неправилността може да се яви като причина между астралната и етерната дейност в мозъчната система. Тогава последствието е аномалната дейност на сърцето. Тогава в процеса на обмяната на веществата трябва да внесем например соли на сяряната киселина. Тези соли действуват върху етерния организъм на мозъка така, че предизвикват в него една сила на привличане към астралното тяло. Можем да наблюдаваме това от факта, че мислителната инициатива, сферата на волята и цялата сплотеност на съществото изпитват една промяна към доброто. Тогава ще бъде вероятно необходимо да бъдат подсилени и подкрепени чрез една медна сол в действието, което те трябва да добият отново върху кръвообращателната система. Ще се забележи, че целият организъм отново влиза в неговата редовна дейност, когато заменим свръхдейността на астралното тяло и на азовия организъм предизвикана чрез физическия и етерния организъм чрез една произведена отвън дейност в съответния орган на тялото. Организмът има тенденцията да изправи своята липса. Ето защо той се възстановява отново, когато изкуствено регулираме някаква неправилност за определено време така, че срещу един вътрешно предизвикан процес водим борба чрез един подобен процес, който произвеждаме от вън.

16. ПОЗНАНИЕ НА ЛЕЧЕБНИТЕ СРЕДСТВА

Ние трябва да познаваме веществата, употреблението на които като лечебни средства има значение, така, че да можем да преценяваме съдържанията се в тях възможни действия на силите вън от човешкия организъм и вътре в този организъм. При това ще се касае само до малка степен да имаме предвид възможностите на действие, които са изследвани от обикновената химия, а важно ще бъде да наблюдаваме действията, които се получават от връзката на вътрешното устройство на силите на едно вещество в отношение към силите, които се излъчват от Земята или се влъчват в нея.

Нека от тази гледна точка разгледаме например антимоновия (стибиевия) трисулфид. Антимонът (стибият) има силно родство към серните съединения на други метали. Сярата има сбор от свойства, който сбор се запазва непроменен само в относително тесни граници. Той е чувствителна към процесите на природата като затопляне, изгаряне и пр. Това я прави способна да играе една важна роля в белтъчните вещества, които се откъсват напълно от земните сили и се впрягат в етерните действия.

Като се свързва родствено със сярата, антимонът взема участие в това впрягане в етерните действия. Ето защо той лесно може да бъде вкаран в дейността на белтъка в човешкото тяло и да му помогне за едно етерно действие, когато това тяло не може само да превърне едно внесено от вън белтъчно вещество поради някакво болестно състояние така, че това белтъчно вещество да се включи в неговата собствена дейност. Но антимонът показва и други способности. Там, където само има възможност, той се стреми да приеме хростовидна форма. С това той се подрежда по линии, които се стремят да отлетят от Земята и да отидат в областта на силите, които действуват в етера. *Следователно* с антимоно ние внасяме в организма нещо, което идва на половина път срещу действието на етерното тяло.

Също и това, което става с антимоно в процеса кристализирането, показва родство на това вещество с етера. Чрез този процес той става фино влакнест. Но процесът на кристализирането (зайгеруването) е такъв, който започва така да се каже долу физически и горе преминава в етерното. Антимонът се включва в това преминаване. По-нататък антимонът показва, че при нажежаване се окислява, при горенето произвежда един бял дим, който се отлага върху студените тела и създава антимоновите цветя. По-нататък антимонът има определена отбранителна сила против действията на електричеството. Когато третиран по определен начин става електролитен и бива доведен като утайки при катода, катодът експлодира, когато е докоснат с един металически връх. Всичко това показва, че в антимоно се съдържа тенденцията да премине леко в етерния елемент в момента, в който съществуват макар и в малка степен условия за това. За духовното вижда не тези подробности важат само като указания; *защото това духовно виждане възприема непосредствено отношение между дейността на Аза и действието на антимоно така, че антимоновите процеси, внесени в организма на човека, действуват както азовия организъм.*

В човешкия организъм кръвта показва в нейното течение една тенденция да се съсирва. Тази тенденция е онази, която стои под влиянието на азовия организъм и трябва да изпитва своето регулиране чрез този организъм. Кръвта е един органически междинен продукт. Това, което се ражда в кръвта, е минало през процес, които са на път да станат такива на целия организъм, т.е. на азовия организъм. То трябва да мине още през процеси, които са включват във формирането на този организъм. От какво естество са тези процеси, това може да се познае от следното.

Когато при отдалечаването от тялото кръвта се съсирва, тя показва, че от само себе си има тенденцията да се съсирва, обаче в човешкия организъм тя е постоянно възпрепятствувана да се съсирва. Това, което въз-

препятствува кръвта да се съссири, е силата, чрез която организъмът си я присъединява. Тя се включва във формирането на тялото чрез формиращите сили, които съществуват в нея преди съссирването. Ако би настъпило съссирването, тогава животът би бил поставен в опасност.

Ето защо ако в организма имаме работа с едно болестно състояние, което се състои в една недостатъчност на тези стремящи се към съссирването на кръвта сили, антимононът действа в една или друга форма като лечебно средство. *Формирането* на организма е главно едно такова превръщане на белтъчното вещество, чрез което това белтъчно вещество идва в едно съвместно действие с минерализиращите сили. Такива са например силите съдържащи се в калция. Това, което имаме предвид тук, показва нагледно образуването на черупката на мидата. Мидата трябва да се освободи от онова, което се крие в образуването на черупката, за да задържи белтъчното вещество и нейната свойственост. Нещо подобно съществува също при образуване на черупката на яйцето. При мидата калциевото вещество бива *отделено*, за да не бъде включено в действието на белтъка. В човешкия организъм това включване трябва да стане. Чистото действие на белтъка трябва да бъде превърнато в едно такова, в което съдействува това, което може да бъде предизвикано в калциевото вещество чрез азовия организъм като формиращи сили. Това трябва да стане сред образуването на кръвта. Антимононът действа против отделящата калция сила и превежда белтъка, който иска да запази своята форма, в безформеност благодарение на своето родство с етерния елемент. Това безформено състояние на белтъка е възприемчиво за влиянието на калциевото вещество или на подобни нему вещества.

При тифуса е ясно, че болестното състояние се състои в едно недостатъчно превеждане на белтъчното вещество във формираща способност на кръвното вещество. Формата на диарията, която се явява, показва, че неспособността за това превръщане започва още от червата. Тежките увреждания на съзнанието, които се получават, показват, че азовият организъм е изтласкан от тялото и не може да действа. Причината за това е, че белтъчното вещество не идва до минерализиращите сили, в които може да действа азовият организъм. Едно доказателство за този възглед е също фактът, че изпражненията носят опасност на заразяване. В тях тенденцията за разрушение на формиращите сили се оказва завишена. Ако при тифусните явления приложим антимонови препарати в съответен състав, те се оказват като лечебно средство. Те отнемат на белтъчното вещество неговите собствени сили и го правят склонно да се включи във формиращите сили на азовия организъм.

Естествено, изхождайки от гледищата, които са общоприети в настоящето, ще се каже: *такива възгледи, като посочените тук за антимо-*

ния, не са точни; и против тях ще бъдат посочени точностите на обикновените химически методи. Обаче за действието в човешкия организъм химическите действия на веществата са толкова малко важни колкото химическият състав на едно багрилно вещество, на една боя за манипулирането на това вещество от живописеца. Без съмнение, живописецът прави добре да знае нещо за химическата изходна точка, обаче как той третира боята при рисуването, това иде от една друга методика. Така е и за лечителя. Този последният може да счита химията като една основа, която означава нещо за него; *обаче начинът на действие на веществата в човешкия организъм няма вече нищо общо с този химизъм.* Който вижда точността само в това, което химията - също и фармацевтичната - установява, той унищожавя възможността да добие възгледи върху това, което става в организма при процесите на лечение.

17. ПОЗНАВАНЕТО НА ВЕЩЕСТВАТА КАТО ОСНОВА НА ПОЗНАНИЕТО НА ЛЕЧЕБНИТЕ СРЕДСТВА

Който иска да съди за действието на лечебните средства, трябва да има поглед за действието на силите, които се получават в човешкия организъм, когато едно вещество, което въвн от този организъм показва определени действия, е внесено в него по някакъв начин.

Един класически пример можем да намерим в мравчената киселина. Тя се намира в тялото на мравките като едно разяждащо, предизвикващо възпаление вещество. Там тя се явява като един продукт на отделянето. Животинският организъм трябва да произвежда един такъв продукт, за да може да изпълнява по подходящ начин своята дейност. Животът лежи в отделящата дейност. Когато продуктът на отделянето е произведен, той няма вече никаква задача в организма. Трябва да бъде изхвърлен.

Същността на организма лежи в извършването на дейност, а не в неговите вещества. Организмът не е едно съчетание на вещества, а една дейност. Материята носи в себе си подбудата за дейност. Когато е изгубила тази подбуда, тя няма вече никакво значение за организма.

В човешкия организъм също се ражда мравчена киселина. Обаче там тя има своето значение. Тя служи на азовия организъм. Чрез астралното тяло от органическото вещество се отделят части, които имат тенденцията да станат неживи. Азовия организъм се нуждае от този преход на органическото вещество в неживо състояние.

Обаче той се нуждае именно от процеса на преминаването, а не от това, което се ражда след това от прехода. Когато това, което се развива към неживото състояние, е образувано, то се превръща в бреме вътре в организма. То трябва да бъде или непосредствено изхвърляно, или да бъде разтворено, за да излезе навън. Ако обаче за нещо, което трябва да бъде

разтворено, това разтваряне не стане, то се натрупва в организма и може да образува основата за подагрени или ревматични състояния. Образувашата се в човешкия организъм мравчена киселина се явява там като разтварящо вещество. Когато е произведена в необходимото количество, организмът отстранява по един правилен начин от себе си продуктите стремащи се към неживото състояние. Ако произвеждащата сила е много слаба, възникват подагрениите или ревматичните състояния. Ако внесем мравчена киселина в организма от вън, ние го подкрепяме, като му даваме това, което сам не може да произведе.

Можем да се запознаем с такива начини на действие, когато в човешкия организъм сравним едно вещество с друго в неговото продължаващо в организма действие. Да вземем оксалната киселина. При определени условия тя може да премине в мравчена киселина. Тази последната представлява в нейните действия една метаморфоза на оксалната киселина. Оксалната киселина се отделя от растенията както мравчената киселина се отделя от животинските организми. Създаването на оксалната киселина в растителния организъм представлява една дейност, която е аналогична на тази за създаването на мравчената киселина в животинския организъм. Това значи, създаването на оксалната киселина отговаря на областта на етерното, а произвежда нето на мравчената киселина на тази на астралното. Заболяванията, които се проявяват в подагрениите и ревматични състояния се дължат на една недостатъчна дейност на астралното тяло. Има други състояния, които се представят така, че причините, които при подагратата и ревматизма произхождат от астралния организъм, са пренесени в етерния организъм. Тогава възникват не само задръстване на сили към страната на астралното, които застават като препятствие в пътя на азовия организъм, а възпрепятстващи действия в етерното, които не могат да бъдат преодолені от астралния организъм. Те се проявяват в една ленива дейност на долната част на тялото, в подтискане дейността на черния дроб и далака, в каменно-подобни отлагания на жлъчката и др. подобни. Ако при тези случаи внесем в организма оксална киселина, ние подкрепяме по съответния начин етерния организъм в неговата дейност. Чрез оксалната дейност се получава едно засилване на етерното тяло, защото чрез тази киселина силата на азовия организъм се превръща в една такава на астралното тяло, което е подсилено по този начин и действа тогава върху етерното тяло.

Изхождайки от такива наблюдения, можем да се запознаем с действието на лечебните за организма вещества. Наблюдението може да изходи от растителния живот. В растението физическата дейност е проникната от етерната. В тази дейност можем да познаем, какво може да се постигне чрез етерната дейност. В животинско-астралния организъм тази дейност

е преведена в астрална. Ако е слаба като етерна дейност, тя може да бъде подсилена чрез прибавянето на една такава произхождаща от един внесен в организма растителен продукт. На основата на човешкия организъм лежи животинският организъм. За онова, което става между човешкото етерно и астрално тяло, важи в *определени граници* същото както в животинския организъм.

С лечебните средства взети от растителното царство можем да възстановим нарушеното отношение между етерната и астралната дейност. Обаче с такива средства не можем да се справим, когато в човешкия физически, етерен и астрален организъм е нарушено нещо във връзка с тяхното взаимоотношение към азовия организъм.

Азовият организъм трябва да насочи своята дейност върху процеси, които имат тенденция да се превърнат в минерални процеси. Ето защо при съответните болестни състояния като лечебни средства могат да се използват само минерални вещества. За да познаем лечебното действие на едно минерално вещество, необходимо е да изследваме едно вещество относно това, доколкото се подава на разглеждане.

Защото внесеното от вън в организма минерално вещество трябва да бъде разградено там и да бъде съградено в една нова форма чрез собствените органически сили. Лечебното действие трябва да се състои в едно такова разграждане и съграждане. И това, което се получава, трябва да бъде в линията, че една недостатъчна собствена дейност на организма е поета от дейността на внесеното лечебно средство. Да вземем примера на една прекалено силна менструация. При нея е отслабена силата на азовия организъм. Тя е използва на едностранчиво в приготвянето на кръвта. От тази сила на азовия организъм остава много малко за абсорбиране на кръвта в организма. Пътят, в който трябва да вървят силите в организма, които сили клонят към неживото състояние, е твърде кратък, защото тези сили действуват твърде силно. Те се изчерпват на половината път. Ние можем да дойдем в тяхна помощ, като внесем в организма калций в някое съединение. Калцийт взема участие в образуването на кръвта. Той отнема тази дейност от азовия организъм и този последният може да се обърне към абсорбирането на кръвта.

18. ЛЕЧЕБНА ЕВРИТМИЯ

В областта на нашата терапия една особена роля играе още така наречената "лечебна евритмия". Тя бе създадена от Д-р Рудолф Щайнер като плод на Антропософията първо като едно *ново изкуство*. Тя е била често пъти описвана от Д-р Рудолф Щайнер като евритмично изкуство и е намерила вече също като изкуство едно широко разпространение. На сцената Евритмията се представя в движещия се човек: *обаче тя не е ника-*

кво танцово изкуство. Това проличава още във факта, че у човека в движение са предимно мишците и ръцете, човешки групи в движение издигат цялото до една художествено действаща в себе си сценична картина. Всички движения почиват на вътрешната същност на човешкия организъм. От този организъм произтича в първите години на човешкия живот говорът. Така както звукът на говора се изтръгва от устройството на човека, също така при едно действително познание на това устройство от човека и от група хора могат да бъдат изведени движения, които са един *действителен* видим говор или видима песен. При това в тези движения няма нищо произволно, както няма нищо произволно в самия говор. Както в една дума не може да бъде интонирано едно "О" там където принадлежи едно "И", така и в Евритмията за едно "И" или за едно "ДО ДИЕЗ" може да се яви само един еднозначен жест или движение. С това Евритмията е едно действително откровение на човешката природа, което не се развива от нея несъзнателно както в говора или в песента, а което може да бъде развито съзнателно чрез действително познание на човека. При представлението на сцената имаме движещия се човек или движещите се човешки групи. Поезията, която бива превърната във видим говор, се рецитира едновременно. Ние чуваме съдържанието на поетическата творба и го гледаме едновременно с очите. Или на сцената се представя една музикална композиция, която отново се явява в движещите се жестове като видима песен. В Евритмията е дадена една движеща се пластика, която съществено разширява областта на художественото.

Но това, което е било намерено по художествен начин, може да бъде развито в две други посоки. Една от тези посоки е педагогическата. Във Валдорфското училище в Щутгарт, което бе основано от Емил Колт и което стои под ръководството на Рудолф Щайнер, във всички класове наред с гимнастиката се практикува педагогическа Евритмия. Важното при това е, че при обикновената гимнастика се развива само динамиката и статиката на физическото тяло. В Евритмията целият човек, по тяло, душа и дух, се разлива в движение. Това чувства подрастващият човек и преживява тези евритмични упражнения със същата пълна естественост като една изява на човешката природа, както в младите години преживява научаването на говора. Другата страна на Евритмията е лечебната. Ако двигателните жестове на художествената и педагогическа Евритмия се изменят така, че да изтичат от болното същество на човека така, както другите произтичат от неговото здраво същество, ражда се лечебната Евритмия. Движенията, които се изпълняват по този начин, действуват обратно върху болните органи. Ние виждаме, как тук нещо изпълнено външно се продължава навътре в органите, когато движещи-

ят се жест е точно приспособен към едно заболяване на органите. По-неже този начин да се действа в човека чрез движение преминава върху тялото, душата и духа, той действа в една по-интензивна форма във вътрешността на болния човек отколкото някое друго лечение чрез движение. Поради това обаче лечебната Евритмия не може да бъде работа на непосветени в медицината хора и не трябва да се счита и третира като такава. Евритмистът лечител, който е добре школуван в познанието на човешкия организъм и трябва да бъде такъв, може да работи само във връзка с лекаря. Всяко дилетантство в това отношение може да причини само зло. Лечебно евритмичното действие може да бъде изпълнено само въз основа на една фактическа и обективна диагноза. Практическите успехи на лечебната Евритмия са също от такова естество, че те могат да се считат напълно като едно благодатно звено на изложения тук от нас лечебен начин на мислене.

19. ХАРАКТЕРНИ СЛУЧАИ НА ЗАБОЛЯВАНЕ

В тази глава бихме искали да опишем редица случаи на заболявания изхождайки от практиката на клинично-лечебния Институт в Арлесхайм. Тези случаи ще покажат, как с помощта на познаването на духовния човек можем да се опитаме да добием една решаваща картина на болестното състояние така, че диагнозата непосредствено да ни поучи, какво лечебно средство трябва да се приложи. При това на основата стои един възглед, който обгръща с поглед процеса на заболяването и на изцелението като един единствен кръгов процес. Заболяването започва с една нередовност в състава на човешкия организъм по отношение на неговите части, които описахме в тази книга. Тази нередовност е стигнала вече до определена точка, когато болният идва на лечение. Сега следва да се погрижим, щото всички процеси, които са станали в човешкия организъм от началото на болестта, да протекат отново обратно, така че накрая да стигнем до здравото състояние, в което се е намирал организъмът преди това. Един такъв процес, който протича обратно в самия себе си не може да бъде доведен до неговия завършек, без в общия организъм да се получи една загуба на растежни сили, които са равностойни на силите, от които човешкият организъм се нуждае през време на детството, за да увеличи своя обем. Ето защо лечебните средства трябва да бъдат така съставени, че не само да предизвиква болестният процес да протича обратно в себе си, а да подкрепят също отново намалялата жизненост. Една част от това последно действие трябва да бъде оставена на предписаната на болния диета. Обаче по правило при по-сериозни случаи на заболяване организъмът не е настроен да развие достатъчно жизненост в преработването на хранителните вещества. Ето защо ще бъде необходимо съ-

щинското лечение да бъде също така устроено, че организмът да намери в това отношение една подкрепа за себе си. При типичните средства, които се изработват в клинично-лечебния Институт, е намерено именно напълно това устройство. Ето защо само при едно по-точно наблюдение ще познаем при един препарат, защо той съдържа определени съставни части. В протичането на болестта трябва да се вземе под внимание не само локализираният болестен процес, а общото изменение на организма и той да бъде включен в обратно протичащия процес. Как трябва да си представим това в отделните случаи, ще ни покажат определени случаи, които искаме сега да охарактеризираме. След тяхното описание искаме да продължим с общите разглеждания.

СЛУЧАЙ ПЪРВИ

Имаме работа с една 26-годишна пациентка. Цялото ѝ същество показва едно извънредно лабилно състояние. Пациентката ясно показва, че онази част на нейния организъм, която в нашата книга нарекохме астрално тяло, се намира в едно състояние на прекомерна дейност. Вижда се, че това астрално тяло може да бъде само слабо овладяно от азовия организъм. Когато пациентката се готви да върши някаква работа, астрално то тяло веднага изпада във вълнение, във възбуда. Азовият организъм се опитва да се наложи, обаче той постоянно бива отблъскван. Това става причина, щото в едни такъв случай да настъпи повишена температура. Регулираната храносмилателна дейност при човека е зависима в най-висшия смисъл от нормалния азов организъм. Безсилието на този азов организъм се изразява при пациентката в един упорит запек. Едно последствие на тази нарушена храносмилателна дейност са тогава мигренни състояния и повръщане, от които тя страда. В съня се показва, че безсилният азов организъм произвежда една недостатъчна органическа дейност отдолу нагоре и уврежда дишането. Последствието от това е прекомерното натрупване на въглероден двуокис в организма през време на съня, което при събуждането се проявява чрез сърцебиене, а психически чрез чувството на страх и викане. Изследването на тялото не може да покаже нищо друго освен една недостатъчност на такива сили, които произвеждат редовната връзка на астралното тяло, етерното тяло и физическото тяло. Прекомерната собствена дейност на астралното тяло произвежда едно състояние, при което много малко сили от това астрално тяло се вливат във физическото и етерното тяло. Ето защо през време на растежния период тези последните две тела остават нежни в тяхното развитие. Това бе установено и при изследването чрез факта, че пациентката имаше едно хилаво слабо тяло и се оплакваше от чести болки в гърба. Тези болки в гърба се явяват затова, защото именно в дейността

на гръбначния мозък азовият организъм трябва да се прояви най-силно. Пациентката говори също за много сънища. Това е следствие от факта, че астралното тяло, когато в съня то е отделено от физическото и етерното тяло, развива своята прекомерна собствена дейност. При такова едно състояние на болния трябва да изходим от това, азовият организъм да бъде подсилен и дейността на астралното тяло да бъде понижена. Първото се постига, когато се избере едно такова лекарство, което е в състояние да укрепи отслабващото действие на азовия организъм в храносмилателния тракт. Едно такова лечебно средство можем да познаем в медта. Ако медта се приложи под формата на една превръзка с меден мехлем, която се поставя в областта на пояса (поясната област), тогава медта действа усиляващо върху развитието на топлина, което изхожда от азовия организъм и което този последният произвежда недостатъчно. Това може да се забележи при спадащата анормална дейност на сърцето и при отстъпването на чувството за страх. Прекомерната собствена дейност на астралното тяло може да бъде намалена чрез внасянето в организма на много малки дози олово, приети вътрешно.

Оловото свива астралното тяло и събужда в него силите, чрез които то се свързва по-силно с физическото тяло и етерното тяло. (Отравянето с олово се състои в едно прекалено силно свързване на астралното тяло с етерното и физическото тяло, така че тези последните подлежат на прекалено силни процеси на разграждане.) При това лечение пациентката се съвзе видимо. Лабилното състояние отстъпи на определена вътрешна твърдост и сигурност. Душевното състояние се превърна от разкъсано в едно вътрешно задоволено състояние. Явленията на запек и на болка в гърба изчезнаха, състоянията на мигрена и главоболие също. На пациентката бе отново възвърната работоспособността.

СЛУЧАЙ ВТОРИ

48-годишен мъжки пациент; бил е здраво и силно дете, психически усърдно и способно. Съобщава, че през време на войната е бил лекуван 5 месеца от нефрит (възпаление на бъбреците) и бил освободен излекуван. Оженил се на 35 години, има 5 здрави деца, бто е умряло при раждането. На възраст 33 години след духовно пресилване се появява депресия, умореност, апатия. Тези състояния постепенно се засилват. Успоредно с това настъпва едно чувство на безпомощност, на обърканост. Пациентът се вижда изправен пред въпроси, които му показват отрицателната страна на неговата професия - той е учител - на което обаче той не може да противопостави нищо положително. Болестното състояние показва едно астрално тяло, което има много малък афинитет към етерното и физическото тяло и е неподвижно в себе си. Чрез това физическото и етерно

то тяло налагат техните собствени свойства. Чувството на неправилно свързаното с астралното тяло етерно тяло създава депресии; *неправилното свързване с физическото тяло по ражда умореност и апатия.*

Фактът, че пациентът изпада в духовна безпомощност произхожда от там, че астралното тяло е безсилно да използва физическото и етерното тяло. Със всичко това е свързано и обстоятелството, че сънят е добър, защото астралното тяло има слаба връзка с етерното и физическото тяло. Поради същите причини обаче събуждането е тежко. Астралното тяло не може да влезе във физическото. Едвам когато физическото и етерно тяло са уморени вечерта, настъпва една нормална връзка с него.

Поради това пациентът се чувства буден едвам вечерта. Цялото състояние показва, че първо трябва да бъде подсилено астралното тяло. Това се постига, когато вътрешно се дава арсеник във формата на естествена вода. След известно време се забелязва, как съответния човек добива повече власт над своето тяло. Връзката между астралното тяло и етерното тяло става по-силна. Депресията, апатията и умореността престават. Сега трябва да се помогне и на физическото тяло, което поради продължителната слаба връзка с астралното тяло е станало лениво по отношение на подвижността. Това може да се постигне чрез едно лечение с фосфор в слаби дози. Фосфорът подкрепя азовия организъм, така че този последният може да преодолее съпротивлението на физическото тяло. Вани с розмарин ще отворят едно изтичане на отлежалите продукти на обмяната на веществата. Лечебната Евритмия може отново да възстанови хармонията на отделните части на човешкия организъм (нервната система, ритмичната система, двигателната система и тази на обмяната на вещества), която е била нарушена чрез бездействието на астралното тяло. Ако освен това на пациента се даде чай от люляк, ленивата обмяна на веществата, която се е получила постепенно чрез без действието на астралното тяло, се нормализира отново. При този пациент можахме да констатираме пълно оздравяване.

СЛУЧАЙ ТРЕТИ

31-годишен пациент, художник, потърси през време на едно концертно пътуване нашата клиника. Намира се в едно състояние на силно възпалително нарушение на функцията на пикочните органи; *катарални явления, треска, преуморено тяло, обща слабост неработоспособност.* Анамнезата показва, че същото състояние се е повтаряло при пациента. Изследването на духовното устройства на пациента показва едно свръхчувствително, изтощено астрално тяло. Като следствие от това се оказва едно лесно подаване на физическото и етерното тяло на катарални и възпалителни състояния. Пациентът е имал още като дете едно слабо,

неподдържано от астралното тяло физическо тяло. От тук и честото му заболяване от морбили, скарлатина, варицела, коклюш, ангина. На 14 години възпаление на пикочната тръба, което на 29 годишна възраст се повтаря в комбинация с възпаление на пикочния мехур; *на 18 годишна възраст се явява едно възпаление на белите дробове и на плеврата; на 29 години при едно заболяване от грип получава възпаление на плеврата; на 30 години катар на челните кухини (синусит).* Има една непрестанна склонност към катар на конюнктивата на очите. - Кривата на треската (повишена температура) през време на двумесечното престояване на пациента в клиниката беше отначало 38,9, след това спадна, за да се покачи отново на 14-я ден; *след това се движеше на вълни между 37 и 36, понякога се качваше над 37 и слизаше до 35.* Тази крива на температурата (треска) е една ясна картина на сменящите се настроения в азовия организъм. Една такива крива се ражда, когато действията на полусъзнателните съдържания на азовия организъм се изчерпват в топлинните процеси на физическото и етерното тяло, без астралното тяло да бъде сведено до един нормален ритъм.

Общата дееспособност на астралното тяло е концентрирана в този случай върху ритмичната система и се проявява в художествената дарба. При това другите системи биват оцетени. Едно важно последствие от това е силната умореност и безсъние през време на лятото. През време на лятото астралното тяло е много заангажирано чрез външния свят. Неговата вътрешна дееспособност намалява. Силите на физическото и етерното тяло вземат надмощие. В общото жизнеусещане настъпва силна умореност. Възпрепятствуваната дееспособност на астралното тяло пречи на същото да се отдели от физическото тяло. Поради това се явява безсъние. Слабата отделеност на астралното тяло от етерното тяло се проявява във възбуждащи и неприятни сънища, които се дължат на чувствителността на това тяло към уврежданията на физическия организъм. Характерно е, че сънищата символизират тези увреждания на физическото тяло в образи на човешки обезобразявания. Страхът, уплахата, която всяват тези образи на сънищата в тяхното природосъобразно чувствено подчертаване. Едно последствие на слабо функциониращото астралното тяло в системата на обмяна на веществата е склонността към запичане. Чрез самостоятелността на етерното тяло, което е много малко повлияно от астралното тяло, приетият с храната белтък не може да бъде напълно превърнат от растителен и животински белтък в човешки белтък. Ето защо в урината се отделя белтък, така че белтъчната реакция е положителна. *Когато астралното тяло функционира незадоволително, във физическото тяло настъпват процеси, които са процеси чужди на човешкия организъм. Резултатът на такива процеси е образува-*

нето на гной. Това образуване на гной представлява един извън човешки процес на човека. Ето защо в отлагането на урината се констатира чиста гной. Това образува не на гной има един успореден душевен процес. Астралното тяло преработва опитностите на живота също така малко, както малко преработва и физическите вещества. Образуват се извън човешки форми на веществото като гной, а също така психически съдържания с извън човешки характер като интереси за аномални жизнени връзки, предчувствия, предупредителни сигнали и пр.

За нас се касаеше сега да въздействуваме на астралното тяло уравновесяващо, пречистващо. Тъй като азовият организъм е много жив, подвижен, неговата дейност може да бъде използвана така да се каже като носител на действието на лечебното средство. С азовия организъм, който е насочен към външния свят, можем да се справим най-добре, когато пренебрегнем към действията от вън навътре. Това се постига чрез компреси. Първо сложихме компреси с Мелилотус (комунига). Такъв компрес действа върху астралното тяло така, че това последното изпитва едно уравновесяване в разпределението на неговите сили и се действа срещу едностранчивото насочване към ритмичната система. Естествено компресите не трябва да се слагат върху онази част на организма, в която ритмичната система е особено концентрирана. Ние ги поставяме около органите, в които концентрирани обмяната на веществата и двигателната система. Компреси на главата избягахме поради това, че смяната на настроението на азовия организъм, което изхожда от главата, би парализирало действието. Ето защо касаеше сега за това, да бъдат поощрени астралното тяло и азовият организъм, който трябваше да бъдат впрегнати заедно в действието на комунигата. Опитвахме се да постигнем това чрез добавката на оксална киселина, която бе извлечена от корени на репей. Оксалната киселина действа така, че дейността на азовия организъм бива превърната в такава на астралното тяло. Към всичко това вътрешно давахме средства в много слаба доза, които имаха задачата да доведат отделянията (екскрециите) в едно редовно включване в действията на астралното тяло. Отделянията, които са управлявани от организма на главата, ние се опитахме да нормализираме чрез калиев сулфат. Онези процеси, кои то са зависими в тесен смисъл от системата на обмяната на веществата, се опитахме да повлияем чрез калиев карбонат. Отделянето на урината регулирахме чрез теукрий. Ето защо давахме един препарат, който се състоеше в равни части от калиев сулфат, калиев карбонат и теукрий. Цялото третиране трябваше да държи сметка за едно много лабилно равновесие на физическия, психическия и духовния общ организъм. Ето защо за физическото равновесие трябваше да се погрижим чрез постоянно лежане в леглото, а за духовното равновесие

чрез душевно спокойствие, тъй като единствено това позволи действието едно в друго на лечебните средства. Движението и възбудата правят почти невъзможен един такъв сложен процес на лечение. - След завършване на лечението пациентът беше телесно силен и укрепнал, а душевно в добро настроение. Че при едно такова лабилно здравословно състояние при някое въздействие отвън може отново да настъпи едно смущение, това е самопонятно. За цялостното излечение в един такъв случай е необходимо да се избягнат такива силни въздействия отвън.

СЛУЧАЙ ЧЕТВЪРТИ

Едно дете, което бе доведено два пъти при нас в клиниката. Първия път когато беше на 4 години, след това на 5 1/2 години. Освен това неговата майка и сестра на майката. Диагнозата водеше от разболяването на детето също до разболяването на майката и до тази на майчината сестра. За детето можехме да установим следното: *то е дете болно пеленаче, родено 6 седмици по-рано*. Другото дете беше умряло в последния зародишен стадий. На 6 седмици детето се разболява, вика, крещи извънредно много и бива заведено в една болница. Там поставят диагнозата спазми на пилора. Детето бива хранено отчасти от една дойка, отчасти изкуствено. Доведено у дома, то има в първия ден един пристъп на спазми, който в първите два месеца се повтарят всеки ден. При тези пристъпи детето се вцепенява и върти очи. Преди започване на пристъпа го обзема страх и плач. Също така детето било кривоогледо с дясното око и имало повръщане преди идване то на пристъпа на спазмите. На 2 1/2 години отново има един пристъп, който траел 5 часа. Детето отново се вцепенило и лежало като мъртво. На 4 години имало един пристъп, който траел 1/2 час. За този пристъп ни съобщиха, че бил за първи път съпроводен с повишение на температурата. След конвулсиите, които настъпвали след довеждането му от болницата, родителите забелязали едно парализиране на дясната ръка и на десния крак. На 2 1/2 години детето за първи път се опитва да върви, но вървежът му е такъв, че само левият крак може да пристъпва, а десният се влачи. Също дясната мишца не се подчинява на волята му и остава неподвижна. Същото състояние още съществуваше, когато детето бе доведено при нас. Касаеше се да установим, как стои работата с членовете (физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло, азов организъм) на организма на детето. Проучването бе направено независимо от комплекса симптоми. Констатирана бе една силна атрофия на етерното тяло, което в определени части приемаше само много слабо влияние от страна на астралното тяло. Областта в дясната половина на гърдите беше като парализирана в етерното тяло. На против констатирано бе нещо като една хипертрофия на астралното тяло в областта на

стомаха. Сега се касаеше да поставим тези констатации във връзка с комплекса симптоми. Нямаше никакво съмнение, че при храносмилането астралното тяло действа много силно върху стомаха, обаче при преминаването на храната от червата в лимфните съдове става едно задържане. Поради това кръвта не получава достатъчно храна. Ето защо трябваше да считаме дразненията за повръщане като особено важни симптоми. Спазми настъпват винаги, когато етерното тяло се атрофира и астралното тяло добива едно непосредствено влияние върху физическото тяло без посредничеството на етерното тяло. Това състояние се намираще до най-висока степен у детето. Когато това състояние се превръща в нещо трайно през време на растежния период, какъвто беше случаят тук, тогава отпадат онези процеси, които правят двигателната система годна за нормално приемане на волята. Това се показва при детето чрез неизползуваемостта на дясната страна на неговото тяло.

Сега трябваше да свържем състоянието на детето с това на майката. Тя е на възраст 37 години. Каза ни, че на 13 години е била вече толкова голяма, колкото сега. Още от рано имала лоши зъби, страдала като дете от ревматизъм на ставите, твърди, че е била рахитична. Менструациите са настъпили относително рано. Пациентката обяснява, че на 16 години имала едно заболяване на бъбреците и говори също за спазматични състояния, които е имала. На 25 години имала запек поради спазми на сфинктера, които трябвало да бъде разширяван. И сега при ходене по нужда имала спазми. Без да правим извод от комплекс симптоми направихме изследване на организма на майката и констатирахме една извънредно голяма прилика със състоянието на детето, само че всичко беше в по-малка форма. Трябва да се има предвид, че етерното тяло на човека изпитва едно особено развитие между смяната на зъбите и половата зрялост. При пациентката това се изразява чрез факта, че разполагаемите сили на етерното тяло, които са слаби, позволяват един растеж само до настъпването на половата зрялост. С настъпването на половата зрялост започва едно особено развитие на астралното тяло и се намесва прекалено силно във физическото тяло. Това се проявява в спирането на растежа при 13та година.

При това пациентката съвсем не е джудже, а е много едра, което иде от това, че растежните сили на етерно то тяло макар и слаби, обаче не възпрепятствувани от астралното тяло, са произвели едно силно обемно израстване на физическото тяло.

Това се е показало в появата на ставния ревматизъм и по-късно в спазматичните състояния. Поради слабостта на етерното тяло се явява едно особено силно действие на астралното тяло върху физическото тяло. Това действие е разграждащо. При нормалното развитие на живота то бива

изправено през време на съня чрез градивните сили, когато астралното тяло е отделено от физическото и етерното тяло.

Ако етерното тяло е слабо, както в случая на нашата пациентка, явява се едно надмощие на разграждащата дейност, което се показва с това, че зъбите трябвало да бъдат пломбирани още на 12 години. Ако освен това етерното тяло е силно ангажирано, какъвто е случаят при бременност, винаги се явява едно влошаване на зъбите.

Слабостта на етерното тяло по отношение на неговата връзка с астралното тяло се показва още особено в честите сънища и в здравия сън, който съществува при пациентката, въпреки всичката нередовност. Слабостта на етерното тяло се показва също и в това, че във физическото тяло не стават овладени от етерното тяло чужди процеси, които се показват в урината като белтък, стъкловидни цилиндри и соли. Забележително е родството на тези болестни процеси с тези на сестрата на майката. Констатираното по отношение състава на частите на човешкото същество е почти същото. Слабо действащото етерно тяло, от там и преобладаването на астралното тяло. Само че самото астрално тяло е по-слабо отколкото това на сестрата. Ето за що и тук също има рано настъпване на менструацията, обаче при нея вместо възпаления се явяват само болки, които произхождат от едно дразнене на органите, например на ставите. В ставите етерното тяло трябва да бъде особено дейно, ако жизнеността трябва да върви нормално. Ако дейността на етерното тяло е слаба, тогава дейността на физическото тяло става надделяваща, което тук се показва в подавания и артритис. Върху слабостта на астралното тяло, което действа много малко върху субективното усещане, сочи пристрастието към сладките яденета, които повишават усещането на астралното тяло. Ако освен това слабото астрално тяло е изтощено от живота през деня, ако слабостта се запазва, тогава болките се явяват по-силно. Пациентката се оплаква, че болките ѝ се увеличават вечерно време.

Връзката на болестните състояния на трите пациенти сочи във възходящата родствена линия към предхождащото двете сестри поколение, особено бабата на детето.

Причината трябва да се търси при тази последната. Нарушеното равновесие между етерното и астралното тяло при тримата пациенти може да бъде основано само в едно такова при бабата на детето. Тази нередовност трябва да е обусловена в недостатъчното зародишно развитие на алантоидната обвивка трябва да се търси и при тримата пациенти. При нас това бе установено по чисто духовно-научен път.

Физическата алантоидно обвивка се метаморфозира, преминавайки в духовна форма, в способност на силите на астралното тяло. Една изродена алантоидна обвивка създава една намалена способност на астралното

тяло, която се проявява особено във всички двигателни органи. Всичко това се констатира при тримата пациенти.

Действително от устройството на астралното тяло може да се познае това на алантоидната обвивка. От това ще се види, че нашето сочене към възходящата родствена линия произхожда не от едно рисковано заключение на фантазията, а от едно действително духовно-научно наблюдение. Ако тази истина дразни някого, на него можем да му кажем, че нашите изложения съвсем не произхождат от склонност към парадоксалното, а от желанието да не скриваме пред никого съществуващото сега познание. Мистичните понятия на наследствеността ще останат винаги тъмни, ако се страхуваме да признаем метаморфозата на физическото в духовното и обратно.

От гледна точка на лечението едно такова разбиране може да доведе до там, да добием един възглед, в коя точка трябва да започнем с лечебния процес. Ако не бихме били насочени по този начин към наследствеността, а просто бихме забелязали само нередовността във връзката между етерното тяло и астралното тяло, тогава бихме приложили лечебни средства, които да действуват върху тези две части на човешкото същество. Обаче в нашия случай тези лечебни средства биха останали бездействени, защото увреждането, което минава през поколенията, лежи много дълбоко, за да може да бъде изправено в тези членове на човешкия организъм. В един такъв случай трябва да се действува върху азовия организъм и да събудим в него всички онези сили, които имат връзка с хармонизирането и усилването на етерното и астралното тяло. Това може да се постигне, когато повлияем на азовия организъм чрез засилени сетивни дразнения (сетивните дразнения действуват върху азовия организъм).

- При детето това бе направено по следния начин: *направена бе една превръзка на дясната ръка с 5% мехлем от пирит и същевременно намазахме лявата половина на главата с мехлем от царска гъба /сюнгер/*. Пиритът, който е едно съединение от желязото и сярата, приложен външно действува така, че възбужда азовия организъм да направи астралното тяло по подвижно и да увеличи неговия афинитет към етерното тяло. Веществото царски сюнгер с неговите особени съдържания на организиран азот действува така, че от главата изхожда едно действие, което чрез азовия организъм прави етерното тяло по-подвижно, по оживено и повишава неговия афинитет с астралното тяло. Лечебният процес бе подкрепен чрез лечебна Евритмия, която привежда в оживена дейност азовия организъм като такъв. Благодарение на това външно употребените средства са пренесени в дълбочините на организма. Така започнатият лечебен процес бе подсилен след това чрез средства, които трябваше да направят астралното и етерното тяло особено чувствителни за действието

на азовия организъм. Ритмично в течение на деня бяха приложени бани с извара от растението *solidago* (жълт енчец), разтривка на гърба с извара от растението *stellaria media* (и вътрешно чай от върбова кора) която действа особено върху чувствителността на астралното тяло (и 0, 001 калай)който прави особено възприемчиво етерното тяло. Давахме също маков сок в слаби дози, за да накараме увредения собствен организъм да отстъпи пред лечебните действия.

При майката бе приложено повече последното лечение, понеже, намираща се с едно поколение по-горе, наследствените сили са действували по-малко при нея. Същото важи и за сестрата на майката. Още докато детето беше в клиниката можахме да констатираме, че то започна да се управлява по-лесно и доби едно по-добро душевно състояние. То стана например по-послушно; *а движенията, които по-рано правеше несръчно, сега ги изпълняваше по-сръчно*. По-късно неговата леля ни съобщи, че с детето беше станало една голяма промяна. То станало по-спокойно, намалели са многото безволеви движения; *станало толкова сръчно, че можело само да играе; а в душевно отношение предишното своенравие е изчезнало*.

СЛУЧАЙ ПЕТИ

Една 26-годишна пациентка дойде в нашата клиника с тежки последствия от един грип, който прекарала през 1918 година свързан с белодробен катар и който в 1917 година последвал едно възпаление на плеврата. Пациентката не могла да се съвземе след грипа. В 1920 година била много отслабнала и имала леко повишение на температурата и изпотяване през нощта. Скоро след грипа настъпили болки в кръста, които са се увеличили постоянно до късно през 1920 година; *след това при остри болки настъпило едно изкривяване на кръста*. Явило се също едно подуване на десния показалец. Едно лечение чрез лежене донесло, както казва тя, едно подобрение на болките в кръста. - Когато пациентката дойде при нас, тя имаше един потънал абсцес на бедрото, подут корем с малко асцит и катарални шумове на върховете на бели те дробове, както в дясно така и вляво. Храносмилането и апетитът са добри. Урината е концентрирана, има следи от белтък. Духовно-научното изследване показва: *свръхчувствителност на астралното тяло и на азовия организъм; такава една аномалност се изразява първо в етерното тяло чрез това, че същото не развива същинските етерни функции, а един етерен отпечатък, едно етерно копие на астралните функции*. Астралните функции са разграждащи. Ето защо жизнеността и нормалният процес във физическите органи трябваше да се покажат атрофирани. Това е винаги свързано в известна степен с извън човешките процеси, които стават в

човешкия организъм. Потъналият абсцес, болките в гърба, подутостта на корема, катаралните явления на белите дробове и също недостатъчното преработване на белтъка се дължат на това. При лечението се касае за това, да бъде понижена чувствителността на астралното тяло и на азовия организъм. Това се постига, като на болния се дава силициева киселина, която винаги засилва собствената сила против чувствителността. В нашия случай направихме това, което давахме пулверизирана силициева киселина в яденето и като клизми. Също така отвеждахме чувствителността, като слагахме хардалови мушамички върху долната част на гърба. Действието на хардаловите мушамички почива на това отнемат тази чувствителност от астралното тяло и от азовия организъм. Чрез един процес, който понижава свръхчувствителността на астралното тяло в храносмилателния тракт, ние отведохме тази астрална дейност върху етерното тяло, където тя трябва нормално да съществува. Произведохме това чрез малки дози мед (метал) и карбоанималис. Против тенденцията на етерното тяло да не извършва необичайната за него нормална храносмилателна дейност действахме, като давахме сок от панкреасната жлеза. Потъналият абсцес бе пунктиран няколко пъти. Чрез аспирация бяха извлечени големи количества гной. Абсцесът намаля, също и подуването на корема, като образуването на гной все повече спадаше и накрая изчезна напълно. Докато гнойта още течеше, един ден бяхме изненадани с едно ново повишение на температурата. Това повишение на температурата не беше необяснимо за нас, тъй като при гореописаното устройство на астралното тяло такова повишение на температурата може да бъде предизвикано от слаби психически възбуди. Обаче трябва да правим разлика между обяснимостта на повишението на температурата в такива случаи и неговото силно вредно действие. Защото при дадените предпоставки едно такова повишение на температурата е именно посредник на дълбоко проникващото действие на разграждащите процеси в организма. И трябва веднага да се погрижим за укрепването на етерното тяло, за да парализира то вредното действие на астралното тяло. За целта приложихме високопотенцирани инжекции със сребро и постигнахме спадането на температурата. Пациентката напусна клиниката с увеличение на теглото си с 20 фунта (около 10 килограма) и с укрепено състояние. Не си правим никаква илюзия, че в този случай едно допълнително лечение трябва да затвърди излечението.

МЕЖДИННА ЗАБЕЛЕЖКА

Чрез разглежданите до сега случаи искахме да охарактеризираме принципите, според които от диагнозата търсим лечебните средства. За да на- правим въпроса нагледен, избрахме случаи, при които трябваше да

се постъпи много индивидуално. Обаче ние изработихме също типични лекарства, които могат да се приложат за типични заболявания. Искаме да разгледаме сега няколко случая, в които приложихме такива типични лекарства.

СЛУЧАЙ ШЕСТИ

Имахме един пациент с тежки явления на сenna треска. Същият страдаше от тази болест още от детството си. Дойде на лечение при нас, когато имаше 40 години.

За това болестно състояние имаме нашия препарат "генцидо". Този препарат бе приложен за пациента във времето, в което - беше месец май - болестта се проявяваше най-силно. Лекувахме пациента с инжекции и локално чрез намазване с течност от препарата "генцидо" в носа. След като в определено време настъпи явно подобрене, в което време в миналите години пациентът е бил тежко измъчван от сennата треска, същият направи едно пътуване и можа да ни съобщи от това пътуване, че се чувства несравнимо по-добре отколкото през миналите години. През следващата година той отново направи едно пътуване от Америка до Европа по времето на сennата треска и е имал една много по-слаба проява на същата в сравнение по-рано. Повторение на лечението за тази година доведе до едно напълно поносимо състояние. За да се постигне основно излечение, то бе продължено също и през следващата година, въпреки че нямаше една истинска проява на болестта. Още една година след това пациентът описа буквално своето състояние както следва: *"през пролетта на 1923 година започнах отново лечението, защото очаквах нова проява на болестта. Констатирах, че лигавицата на моя нос беше много по-малко чувствителна отколкото по-рано. Принуден бях да работя сред цъфналите треви и произвеждащите полен дървета. Също през цялото лято ходех през горещите и прашни улици. Обаче с изключение на един единствен ден през цялото лято не се явиха никакви симптоми на сennата треска; даже, имам всичкото основание, да вярвам, че единствения ден, за който споменавам, бях получил една простуда, а не някаква сenna треска. От 35 години това беше първата година, когато можех да стоя и работя невъзпрепятствуван в една такава среда, в която през миналите години преживявах истински ад."*

СЛУЧАЙ СЕДМИ. Лекуване на склероза

Една 61-годишна пациентка се яви в нашата клиника със склероза и албуминурия.

Настоящото състояние е било причинено от една инфлуенца с леко повишение на температурата и смущения в стомаха и червата. От боледуването от инфлуенца насам пациентката не се чувства вече добре. Тя се оплаква от тежко дишане при събуждането от сън, от главозамайване, чувство на хлопане в главата, ушите и ръцете, което се проявява особено тягостно при събуждане, обаче също при ходене и изкачване. Сънят е добър. Съществува склонност към запичане. В урината има белтък. Кръвното налягане е 185 мм живачна колона. Първо изходихме от склерозата, която е забележима при дейността на астралното тяло. Физическото тяло и етерното тяло не са в състояние да приемат пълната дейност на астралното тяло. В такъв един случай остава неангажирана една свръх дейност на астралното тяло, която не е резорбирана от физическото то и етерното тяло. Едно нормално, здраво поведение на човешкия организъм е възможно само тогава, кога то резорбцията е пълна. Иначе не резорбираната част, какъвто е случаят тук, предизвиква главозамайване и именно субективни сетивни илюзии, като хлопания и др. Също така тази не резорбирана част на дейността на астралното тяло обхваща приетите в организма вещества и им налага процеси, преди те да са проникнали в обмяната на веществата, която протича нормално. Това се проявява в склонността към запичане и в извеждането на белтъка от организма; *също така и в смущения в стомаха и червата.* В такъв случай кръвното налягане се повишава, защото свръх дейността на астралното тяло повишава също и дейността на Аза и тази последната се извява в повишеното кръвно налягане. - Ние подложихме случая за лечение главно със "склерон"; *само за подкрепа прибавихме беладона в много малки дози, за да премахнем за момент също и главозамайванията.* Използувахме чай от бърз, за да подпомогнем храносмилането, регулирахме ходенето по голяма нужда чрез клизми и слабителни чайове и предписахме безсолна диета, понеже солите подпомагат склерозата. Постигнахме едно относително бързо подобрение. Случаите на главозамайване намаляха и изчезнаха, също така и хлопанията. Кръвното налягане спадна на 112. Самочувствието се подобри видимо. В следващите години склерозата не напредна никак. След една година пациентката отново дойде с намалена степен на симптомите. Чрез едно подобно лечение настъпи едно по-нататъшно подобрение; *И след като измина дълго време след лечението, можяхме да наблюдаваме при пациентката, че склерозата не предизвиква никакво по-нататъшно израждане на организма.* Характерните за склерозата външни симптоми се намираха в процес на все по-голямо спадане и бързото остаряване, от което пациентката беше по-рано обхваната, не съществуваше вече.

СЛУЧАЙ ОСМИ. Лечение на струма.

Пациентката дойде при нас на 34-годишна възраст. Тя представлява типа на човек, който в неговото общо душевно състояние е силно повлиян от определена тежест и вътрешна крехкост на физическото тяло. Като че всяка дума, която изговаря, и струва напрежение. Извънредно характерна е вдлъбнатостта на цялата форма на лицето; *коренът на носа е като нещо, което е задържано в организма*. Пациентката съобщава, че още от училищната възраст е била нежна и болничавка. От същинските болести тя е страдала само от лека шарка. Постоянно има блед вид, голяма умореност и лош апетит. Пращана е била от лекар на лекар, при което една след друга са били поставени следните диагнози: *катар на върховете на белите дробове, катар на стомаха, малокръвие*. В нейното собствено съзнание пациентката чувствувала, че е болна по-малко телесно отколкото душевно. Сега след тази част на анамнезата искаме да опишем констатацията на духовно-научното изследване, за да проверим след това с него всичко останало. При пациентката се показва една висока атония на астралното тяло. Чрез това азовият организъм е задържан в неговото действие от физическото и етерното тяло. Целият съзнателен живот е като проникнат от една лека тъпа сънливост. Физическото тяло е изложено на процесите, които произхождат от внесените в организма вещества. Чрез това тези вещества са превърнати в части на човешкия организъм. Етерното тяло е силно понижено в неговата кохерентна жизненост от Аза и от астралното тяло, поради което вътрешните усещания, а именно общото жизнено чувство и чувството на статиката на тялото стават много оживени, а оживеността на външните сетива прекалено затъпена. Ето защо всички телесни функции трябва да приемат един път, чрез който те стоят в дисхармония едни с други. Съвсем не е възможно иначе, освен при пациентката да настъпи чувството, че не може да свързва от Аза функциите на тялото. Това и се струва като едно душевно безсилие. Ето защо тя казва, че е болна повече душевно отколкото телесно. Ако се повиши безсилието на Аза и на астралното тяло, в различните части на тялото настъпват болестни състояния, на което сочат също и раз личните диагнози. Безсилието на Аза се изразява в такива нередовности на някои жлези, като щитовидната жлеза, около бъбречните жлези; *по-нататък в нередовности на стомашната и чревната система*. Всичко това може да се очаква при пациентката и то се констатира. Нейната струма и състоянието на стомашната и чревната система отговарят напълно на констатацията на духовно-научното изследване. Много характерно е следното: *чрез безсилието на аза и на астралното тяло една част от потребността за сън се преминава още през време на будността и затова сънят е много по-малко дълбок отколкото при*

нормалния човек. На пациентката това изглежда като упорито безсъние. С това е свързани фактът, че тя има чувството да заспива лесно и да се събужда лесно. С това е свързано също вярването и, че има много сънища, които обаче не са истински сънища, а смес от сънища и будни впечатления. Ето защо те не остават в спомена и не са силно възбуждащи, защото дразнещата сила е понижена. Безсилието на Аза се проявява във вътрешните органи първо в белите дробове. Катарите на върховете на белите дробове са винаги израз на слабия азов организъм. Неизвършената напълно от Аза обмяна на веществата се изявява в ревматизъм. Субективно всичко това се изразява в общата умореност. Менструациите са настъпили на 14 години; *слабият азов организъм не доставя никакво достатъчно разгръщане на сили, за да спре отново започналия менструален процес* Работата на Аза при това спиране стига до съзнанието чрез онези нерви, които се вливат в гръбначния стълб в областта на кръстната кост. Нерви, през които не преминават достатъчно течения на азовия организъм и на астралното тяло имат болки. Пациентката се оплаква от болки в кръста при менструациите.

Всичко това води до лечението по следния начин. Ние намерихме, че растението *colchicum autumnale* (есенен минзухар) упражнява силно дразнене върху астралното тяло, а именно върху онези част, която отговаря на организма на шията и на главата. Ето защо даваме *colchicum autumnale* при всички онези болести, които имат техния най-важен симптом в струмата. Ето защо на пациентката давахме три пъти дневно по 5 капки от нашия препарат от *colchicum*, чрез което струмният тумор намаля и пациентката се почувствува облекчена. Когато сме подсилили астралното тяло по този начин, то става посредник също за едно по-добро функциониране на азовия организъм, чрез което средствата, които могат да действуват в храносмилателните и размножителните органи запазват тяхната сила в организма. Като такива средства приложихме клизми с пелин, които примесвахме с олио, защото олиото действа дразнещо в храносмилателния тракт. С това средство постигнахме значително подобрение. - Вярваме, че това лечение може да развие неговите особено благоприятни действия около 35-годишната възраст на човека, защото в това време азовият организъм има силен афинитет към останалия организъм също и тогава, когато е слаб, и лесно може да бъде възбуден. Когато дойде при нас пациентката имаше 34 години.

СЛУЧАЙ ДЕВЕТИ. Състояние на мигрена в климактериума. Пациентката дойде при нас, когато имаше 55 години. Съобщава, че е била нежно и слабоватото дете; *в детството си прекарала шарка, скарлатина, варицела, магарешка кашлица и заушка.* Менструациите се появи-

ли на 14-15 години. Още отначало кървенията са били силни и болезнени. На 40 години е било извършено пълно премахване поради един тумор в долната част на тялото. Пациентката съобщава по-нататък, че от 35та година насам на всеки 3 до 4 седмици имала мигреноподобни глъвоболния, които на в 46 година са се засилили до една траеща 3 дни и свързана с изгубване на съзнание болест на главата. - Това, което установи в настоящето духовно-научното изследване е: *обща слабост на азовия организъм, която се проявява в това, че дейността на етерното тяло не е достатъчно парализирана от дейността на азовия организъм.* Чрез това се ражда едно разпространение на вегетативна та органическа дейност върху организма на главата и на нервната система, която не съществува в такава сила при нормалния азов организъм. С тази констатация са в съгласие определени симптоми. Първият симптом е често уриниране. То иде от там, че нормално развитото астрално тяло, което регулира отделянето на бъбреците, няма насреща си никакъв задържащ, достатъчно силен азов организъм. Един втори симптом е късното заспиване и умореното събуждане. Астралното тяло трудно излиза от физическото и етерното тяло, защото Азът не го извлича достатъчно силно. Когато настъпва събуждането, тогава жизнената дейност, която после действа от съня, се чувства като умора поради слабия Аз. Един трети симптом са малкото сънища. Азовият организъм отпечатва само слаби образи в астралното тяло, които не могат да се проявят като живи сънища.

Тези познания ни водят до следното лечение: *трябваше да отворим пътя на азовия организъм към физическото и етерното тяло.* Сторихме това чрез компреси с оксална киселина 2% върху челото вечер и компреси със 7%-тов разтвор от *urtica dioica* (коприва) сутрин на долната част на тялото, с 20%-тов разтвор от липов цвят на обед на краката. С това трябваше да се постигне, щото жизнената дейност да бъде намалена през нощта; *оксалната киселина, която упражнява в организма функция та на подтискане на прекалено голямата жизнена дейност, произведе това.* Сутрин трябваше да се погрижим, щото азовият организъм да намери пътя към физическото тяло. Това стана чрез едно възбуждане на кръвообращението. Действието на желязото от коприва бе приложено за тази цел. Оставаше *следователно* още да подпомогнем в течение на деня проникването на физическото тяло с азовия организъм. Това стана чрез отвещащото смукателно действие на липовия цвят на обед. Сега при пациентката настъпиха описаните болки в главата с тяхното повишение през 46та година. Ние трябваше да свържем тези болки в главата с преставането на менструациите след извеждането на яйчниците, а повишението им безсъзнанието да го считаме като един компенсационен симптом

на климактериума. Първо се опитахме да подобрим това състояние с антимон. Същият би трябвало да произведе подобрене, ако би трябвало да става въпрос за общата обмяна на веществата, стояща под регулиращото действие на азовия организъм. Но чрез това не постигнахме подобрене. Това бе едно доказателство, че относително самостоятелната част на азовия организъм, която регулира предимно органите на размножението, изисква върху тази част да упражни въздействие. За целта виждаме в корените на растението *potentilla tormentilla* (планински очеболец) в много силно разреждане нещо специфично. И действително това средство действа.

20. ТИПИЧНИ ЛЕКАРСТВЕНИ СРЕДСТВА

ПРЕДВАРИТЕЛНА ЗАБЕЛЕЖКА

Сега трябва да опишем някои типични средства според тяхната лечебна стойност, които ние отчасти пуснахме в търговията. Тези средства са приспособени също към типичните болестни състояния, към типични те болестни форми, и когато в болестното състояние става въпрос за нещо типично, нашето лечебно средство представлява онова, което в смисъла на изложеното в нашата книга трябва да доведе до лечение. От тази гледна точка трябва да опишем някои от нашите лечебни средства.

1. Лечебно средство "Склерон"

Това лекарство се състои от металическо олово, пчелен мед и захар. Оловото действа върху организма така, че поощрява разграждащото действие на азовия организъм. *Следователно* ако го внесем в организма, който показва слабо разграждащо действие на азовия организъм, получава се това поощрение, ако дозирането се прави в подходящ размер. Ако дозата е много силна, тогава се произвежда атрофия на азовия организъм. Тялото разгражда повече отколкото съгражда и трябва да пропадне. При *склерозата* азовият организъм е много слаб; *той самият разгражда недостатъчно*. Ето защо настъпва разграждане само чрез астралното тяло. Продуктите на разграждането отпадат от организма и причиняват втвърдявания на някои органи, които втвърдявания се състоят от солни вещества.

Оловото внесено в подходяща доза възвръща отново разграждащата дейност на азовия организъм. Тези продукти на разграждането не остават като втвърдявания в тялото, а са изхвърлени. Всяко лечение на склерозата може да се състои само в това, да бъде отворен път навън на процесите образуващи сили, които иначе остават в тялото. Чрез оловото се определя *посоката* на процесите на азовия организъм. Необходимо е понататък в тяхното протичане тези процеси да бъдат подържани бегли,

мимоходни. Пчелният мед поставя азовият организъм в състояние да упражнява необходимата власт над астралното тяло. Ето защо той отнема на астралното тяло неговата относителна самостоятелност при склерозата. Захарта действа направо върху азовия организъм. Тя засилва този последния в себе си. *Следователно* нашето лекарство произвежда следното: *оловото действа разграждащо както азовият организъм, не както астралното тяло.* Пчелния мед пренася разграждащото действие на астралното тяло върху азовия организъм и захарта поставя азовия организъм в състояние да изпълнява неговата специфична задача.

Можем да отбележим, че началните състояния на склерозата се проявяват в това, че престават действителната сила на мисленето и властта над паметта. Ако нашето лекарство бъде приложено в този стадий на тази болест, ще могат да се избягват по-напредналите състояния на склерозата. Въпреки това то се оказва действащо и в тези по-късни състояния. (Прилагането е посочено в надписа върху опаковката на препарата).

2. Средството против Мигрена "Биодорон" (В Германия "Кефалодорон")*

Организмът на главата е така устроен, че разположената към вътрешността сиво бяла част на мозъка е физически най-напредналата част на човешкия организъм.

Тя съдържа една сетивна дейност обхващаща останалите сетива, в която действуват Азът и астралното тяло. Тя взема участие в ритмичната система на организма, в която действуват астралното тяло и етерното тяло, и взема също участие, обаче в много слаб размер, в системата на обмяната на веществата и на крайниците, в която действуват физическото и етерното тяло. Тази част на мозъка се различава от обгръщащата я външна част на мозъка, която в нейната физическа организация съдържа много повече от системата на обмяната на веществата и на крайниците, нещо повече от ритмичната система, обаче най-малко от нервно-сетивната система.

Ако сега поради една отблъсната дейност на азовия организъм централният мозък става по-беден на нервносетивната дейности по-богат на храносмилателната дейност, т.е. става подобен на периферния мозък повече отколкото в нормалното състояние, ражда се *мигрена*. Ето защо нейното лечение ще зависи: *1/от едно възбуждане на нервно-сетивната дейност; 2/от едно превръщане на ритмичната дейност от една такава, която е наклонена към обмяната на веществата, в една такава, която е наклонена към дишането; 3/в едно ограничаване на чисто жизнената обмяна на веществата, която е лишена от регулирането чрез азовия организъм. Първото си постига чрез силициевата киселина.*

Силицият в съединение с кислорода съдържа онези процеси, които са подобни на тези на организма при преминаване от дишането към нервно-сетивната дейност. *Второто* се постига чрез *сярата*. Сярата съдържа онзи процес, чрез който склонният към храносмилателната система ритъм бива превърнат в такъв, който е склонен към дишането. *И третото* се постига чрез *желязото*, което непосредствено след процеса на храносмилането пренася този процес в ритъма на кръвта, чрез което са мият процес на обмяната на веществата бива подтиснат. Ето защо *желязото*, *сярата* и *силициевата киселина* съчетани по съответния начин трябва да дадат едно средство против мигрената. Това се потвърди за нас в безброй случаи.

3. *Средство против трахеята и бронхита. Пирит.*

Сега искам да говорим за едно средство, което дължи своето съществуване на познанието, което може да доведе процесите на веществата в едно правилно отношение към процесите на човешкия организъм. При това трябва да се вземе под внимание, че едно вещество е всъщност един доведен до застои процес, така да се каже един замразен процес. Всъщност не би трябвало да казваме пирит, апиритен процес.

Този процес, който в минерала пирит е задържан в замръзвало състояние, отговаря на това, което може да се роди от съвместното действие на желязния процес и на серния процес. Както бе показано вече в миналите раздели на тази книга, желязото възбужда кръвообращението, сярата опосредствува свързването между кръвообращението и дишането. Именно там, където кръвообращението и дишането влизат в отношение, се крие причината на трахеята и на бронхита, както и определени форми на заекването. Този процес между кръвообращението и дишането, който е същевременно процесът, от който в зародишния живот се образуват съответните органи и постоянно се обновяват в по-нататъшния живот, може да бъде поет от внесения в организма пирит (желязно-сярно вещество), когато той не протича нормално в организма. Изхождайки от това познание ние приготвихме от пирит едно лекарство против горната форма на заболяване, като превърнахме минерала в препарата така, че при едно вътрешно показание той да намери пътя в болелите органи. Естествено ние трябва да познаваме пътя, който определени веществени процеси поемат в организма. Желязният процес е доведен от обмяната на веществата до кръвообращението. Серният процес преминава от кръвообращението в процеса на дишането.

4. *Действия на антимоновите съединения*

Антимонът има извънредно силно родство с други тела, например със сярата. С това той показва, че по лесен начин може да върви по същия път, който сярата изминава в организма, така например пътя към всички процеси на дишането. Едно друго свойство на антимона е неговата склонност да образува кристали под формата на храсти, на кичури. Чрез това той показва, че лесно следва определени силови излъчвания на околността на Земята. Това свойство изпъква още повече, когато антимонът е подложен на процеса на зайгеруване (кристализиране при изстиване). Чрез този процес той става фино-нишковиден. И това се проявява още по-значително, когато антимонът е приведен в процеса на горене и се равива неговия бял дим. Този дим се отлага върху студените тела и образува характерните антимоновите цветове. Също както вън от човешкия организъм антимонът следва действащите върху него сили, така и в човешкия организъм той следва силите, които образуват форми. В кръвта имаме така да се каже състоянието на равновесие върху образуващите форми и разлагащите формите сили. Поради свойствата, които описахме антимонът може да пренася образуващите форми сили на човешкия организъм в кръвта, ако за целта пътят му бъде проправен чрез съединението със сярата. Ето защо силите на антимона са онези, които действуват в съсирването на кръвта. Духовно-научно работата се представя така, че астралното тяло е подсилено в онези сили, които водят до съсирването на кръвта. В астралното тяло трябва да виждаме в антимоновите сили подобни сили на тези, които в организма действуват центробежно отвътре навън. Срещу тези антимонизиращи сили действуват насочените отвън навътре сили, които втечняват кръвта и поставят втечнената кръв пластично в служба на образуването на тялото. В посоката на тези сили действуват също онези на белтъка. Съдържащите се в белтъчния процес сили постоянно възпрепятствуват съсирването на кръвта. Да вземем случая на тифуса; *тази болест се състои в едно преобладаване на албуминизиращите сили*. Ако внесем в организма антимон във фина дозировка, ние действуваме срещу силите, които образуват тифуса. Обаче трябва да се има предвид, че действието на антимона е съвършено различна според това, дали той се употребява външно или вътрешно. При едно външно прилагане, като мехлеми и други подобни, той отслабва центрофугално действащите сили на астралното тяло, които се изразяват например в образуването на екземи; *при вътрешно прилагане той се противопоставя на центростремително действащите сили, каквито при тифуса се проявяват много силно*.

Антимонът е едно важно лечебно средство при всички заболявания, в които се явява едно опасно понижаване на съзнанието (сънливост). В този случай формиращите центробежни сили на астралното тяло и с това

мозъчните и сетивни процеси са отчасти заличени. Ако внесем в организма антимонон, ние създаваме изкуствено липсващите астрални сили. Винаги ще забележим, че приемането на антимонон предизвиква усиляването на паметта, повишението на творческите сили на душата, вътрешна сплотеност на устройството на душата. Организмът бива регенериран чрез подсилена душа. Това хората са чувствували в старата медицина. Ето защо за тази медицина антимононът е бил едно универсално средство. Макар и ние да не стоим на тази край на гледна точка, все пак, както се вижда от изложеното по-горе, трябва да търсим в антимонона едно много странно лечебно средство.

5. ЦИНОБЪР

В цинобъра можахме да намерим едно важно лечебно средство. Именно при това вещество се предлага случаят да проучим много защитаващото и много оборваното отношение на живака към човешкия организъм. Живакът е онзи въдървен процес, който стои по средата между процесите на размножението, които вътре в организма отделят почти напълно същността на този организъм от самия него. Силите на живака имат способността да довеждат тези отделени сили отново до резорбиране в целия организъм. *Следователно* можем да използваме живака (трябва да правим това в много фина дозировка) лечебно навсякъде там, където в организма се образуват отделящи сили и процеси, които трябва да бъдат отново доведени във властта на целия организъм. Това са всички катарални процеси. Те възникват чрез това, че чрез външно действие някой тракт на организма бива откъснат от властта на целия организъм. При катар на въздухопроводната тръба и при всички намиращи се в съседство катарални явления имаме такъв един случай. Ако доведем към тези органи силите на живака, те действуват лечебно. Едно свойство на сярата, което вече многократно споменахме, е това, че тя се оказва действаща в областта на организма, където кръвообращението и дишането граничат едно с друго, *следователно* при всичко, което изхожда от белите дробове. Цинобърът е едно съединение на живака със сярата; *той е едно действено лечебно средство за всички катарални заболявания в горепосочените области на човешкия организъм.*

6. Средство против сенната треска "Генцидо"

При сенната треска имаме като болестни симптоми възпалителни явления на лигавицата на очите, носа, гърлото и на горните въздушни пътища. И анамнезата при страдащите от сenna треска пациенти сочи то пътя към това, че и през детския период са имали болестни процеси, които

принадлежат към областта на "ексудативната диатеза". - Това насочва към етерното тяло и поведението на астралното тяло.

Етерното тяло преобладава в неговите сили и астралното тяло се оттегля, има тенденцията да не действа правилно в етерното и физическото тяло. А катаралните явления са последствие на това, че в заболелите части редовното действие на астралното тяло - а с това също и на азовия организъм - е нарушено. Астралното тяло и азовият организъм стават свръхчувствителни и по този начин се обясняват също настъпващите спазматично и в пристъп реакции на сетивните впечатления като светлина, топлина, студ, прах и други подобни. - *Следователно* лечебният процес трябва да бъде насочен към астралното тяло и да му помогне да се включи правилно със своето действие в етерното тяло. Това е възможно чрез плодови сокове, които имат кора подобно на кожа. При такива плодове се показва още при гледането им, че формиращи, действащи отвън навътре сили работят особено силно.

Приложени както външно така и вътрешно с такива сокове се постига едно възбуждане на астралното тяло в посоката на етерното тяло; *тяхното съдържание на минерални съставни части като например калий, калций и силициева киселина провежда същевременно една подкрепа от страна на азовия организъм* (виж глава 17), *така че се постига едно действително излечение на сенната треска.* - По-големи подробности относно начина на употреба са дадени в упътването приложено към препарата.

ПОСЛЕСЛОВИЕ

До тук е стигнал днес плодът на една обща работа. За нашата голяма скръб тук трябваше да спре продължението на писането, когато настъпи заболяването на Рудолф Щайнер. Нашият план беше да разгледаме в продължение онова, което действа като земни и космически сили в металите злато, сребро, олово, желязо, мед, живак, калай и да изложим, как тези метали трябва да бъдат използвани в лечебното изкуство. Трябваше също да изложим, как в древните мистерии хората са имали едно дълбоко разбиране за отношението на металите към планетите и техните отношения към различните органи на човешкия организъм. Намерението ни беше да говорим за това знание, да го основем отново.